

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VEŠKERY SPISY
pro mládež a přátele její.

Dle posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

13. 18
Svazek třináctý.

Keř růžový. — Červené a bílé růže. — Střešně.

V Praze 1860.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v arcib. semináři.

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VEŠKERY SPISY
pro mládež a přátele její.

Dle posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

13. 18
Svazek třináctý.

Keř růžový. — Červené a bílé růže. — Střešně.

V Praze 1860.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v arcib. semináři.

KRISTOF ŠMIDA

VEŠKÉY SPISY

pro mládež a přátelé její

Pro potřeby prvotního vydání

vydání

Dr. ARIST. PÉČINA.

První vydání.

Net mluví. — Konec a jeho čas — Sírka

V Praze 1880.

Vydáno a nakladem knihárny a tiskárny v Praze, v ulici...

Růžový keř.

(the Rosemary / Baro. R. 307578)

Částka první.

Pan Alkmar byl vážený obchodník bystrého rozumu a, což ještě víc, muž výborného srdce. Zvláštní jeho přívětivost, kteráž od srdce přicházela, naklonila mu srdce všech lidí a nehledaná, přirozená vážnost při všem, co mluvil neb činil, naplňovala každého uctivostí k němu. Ačkoli už při letech byl, měl předce tak čerstvou, mladistvou barvu v obličeji, že jej každý neznámý člověk, když ho viděl ponejprv, o deset let za mladšího měl, což bylo zajisté důkazem, že mladický věk dobře ztrávil.

Oděv míval vždycky prostý, bez ozdob. Nejraději nosil kabát z velmi tenkého sukna tmavé barvy, a jenom dle prstenu se skvostným, drahým kamenem bylo vidět, že je zámožný člověk. V řádném, důkladně stavěném domě svém, jež mohl snadně s knížecí nádherou ozdobiti, měl jenom slušný měšťanský a k tomu ještě starodávný nábytek. Nenáviděltě nemírnou skvostnost a častou změnu v nářadí; avšak několik pěkných

obrazů od výtečných malířů bylo příbytku jeho lepší okrasou, než nábytek dle mody. Výtečný pořádek a určitost panovaly v jeho velké živnosti; byltě tak rozšafný, povážlivý a věrohodný, že s ním každý nejraději obchod vedl.

Někteří lidé mu ovšem vytýkali, že se do mnohé záležitosti pouštěl, která byla trochu maličerná, mnoho práce ho stála a málo užitku, ba někdy dokonce nemalou škodu mu přinesla. Avšak takové věci podnikal jen proto, aby opatřil výdělek a poctivou obživu mnohým pracovitým rodinám, které by jinak chleba byly neměly; považovaltě takovou dobročinnost za nejlepší. Početné chudé, kteří už pracovati nemohli, podporoval velmi hojně v tichosti, a aby zachoval mnohého otce, jenž neštěstím velice zchudnul, obětoval s opravdovou velkomyslností potají častěji zname-nitý peníz. Skoro každý vychvaloval ho jakožto dobročinného muže a opravdového přítele lidu. Jen lehkovážní a leniví marnotratníci, jenž si chtěli od něho peníze dlužit, nechválili ho; napomínalť je důtklivě k pracovitosti, střídmosti a hospodaření, a při své rozsáhlé a rozmanité živnosti měl pro ně vždycky přiměřenou práci pohotově, při kteréž se s vytrvalou pilností ovšemf něco vydělati dalo — avšak se takoví lidé ku práci neměli a od srdce na něho zanevřeli.

S manželkou, ženou to v každém ohledu výbornou, byl živ patnáct let v nejšťastnějším manželství. Bylt si ji, ačkoli velmi sličná byla, nevy-

volil k vůli kráse, aniž k vůli jmění, kteréž bylo jen skrovné. Opravdová její nábožnost, přívětivá poníženost, panenská mravopoctnost, pracovitost a jiné domácí ctnosti zdály se mu býti nejlepším věnem. Po její smrti, kteráž ho velice zarmoutila, nechtěl o druhém oženění už ani slyšeti.

Z dětí zůstal mu na živu jediný syn Ludvík, jenž měl teď něco přes dvadcet let stáří a byl věrným obrazem otcovým. Jsa květoucí a slíčné tváře, dobře vzrostlý a ušlechtilé postavy, velmi slušného chování, pilný a bedlivý v práci, ochotný k přátelům, štědrý k chudým, bezúhonných mravů, pln úcty k Bohu a ke všemu, co člověku svaté být musí, byl jediná radost otcova a ozdoba celého města. Tohoto času nacházel se výborný ten syn v Anglicku, dílem v obchodních záležitostech, dílem aby ještě více kupeckých umělostí zýskal, a otec očekával denně návrat jeho.

Jednou večer — venku byl právě silný dešť a vítr — seděl pan Alkmar v pokoji u koflíku čaje a kouřil. Byl tu právě také pan Velenský, první jeho účetní, kterýž s ním byl ještě do školy chodil a jehož pan Alkmar pro poctivost a věrnost svým prvním přítelem nazýval. Mluvili spolu o malých hodech, které se měly slaviti až přijde Ludvík.

V tom vkročil do jizby poštovní s balíkem psaní. Pan Alkmar jedno za druhým rozpečetoval a rychle přehlížel. Když opět jedno četl, které ho jaksi těšilo, zbledl náhle v obličeji až na smrt

a ruka, v níž psaní držel, počala se mu silně třásti. Velenský se ulekl, věda, že ho nějaká ztráta v obchodu, jichžto byl už mnoho poklidně snesl, tak silně uchvátiti nemůže.

„Pro Pána Boha, co je vám?“ ptal se Velenský starostlivě.

„Přečti si to!“ pravil pán a vzdychnul, podáváje mu psaní. Pak sepnul ruce, položil hlavu nazpět na pohovku, v níž seděl a pln bolesti v očích hleděl k nebesům.

Velenský četl. Obchodník z Hamburku oznamoval toliko v dodatku, že utonul jistý koráb — a to byl právě onen koráb, na němž se měl vrátiti Ludvík, což onen obchodník ovšem nevěděl.

I Velenský ulekl se této zprávy jako náhlého zahřmění. Předce však hleděl přítele Alkmara upokojiti, řka: „Vždyť bylo několik osob zachráněno, jak v psaní stojí. Snad byl mezi nimi také Ludvík. Také však je možno, že Ludvík ani na té lodi nebyl. Snad mu postavila prozřetelnost Boží nějakou překážku v cestu, kteráž ho zdržela v Angličanech, tak že se nevydal na moře. Vždyť je dost příkladů, kdež dobrotivý Bůh lidi před hrozícím nebezpečenstvím milostivě ochránil.“

„Slabou jiskřičku naděje rozžínáš v mém srdci, milý Velenský,“ pravil pan Alkmar; „bojím však se, že brzy opět shasne. Zatím však budeme hledět, abychme co nejdříve možno jistoty nabyli.“ Na to zazvonil a pravil sluhovi do pokoje vstupujícímu: „Jdi honem na poštu a obje-

dnej štafetu. Řekni panu poštmistrovi, aby dal postilionovi, kterýž pojedě, nejrychlejšího koně. Psaní, s kterým pojedě, pošlu hned.“

Na to poručil, aby se všickni mládenci v jeho domě vyptávali u všech kupců v městě, zdali neobdržel někdo z nich určitější zprávy o utonutí korábu; on však sedl k psacímu stolku a psal onomu obchodníkovi do Hamburku.

Mládenci kupečtí vrátili se brzy a přinesli zprávu, že koráb jistotně utonul; bylo však jedenáct osob zachráněno a mezi nimi jeden mladý obchodník se svým sloužícím. Jméno však jeho nebylo známo; Alkmar nabýval zase drobet naděje. V doufání a strachování ztrávil následující den, očekávaje s nevýslovnou toužebností štafetu s odpovědí. Cítil neobyčejnou úzkost a všecku sílu musil naložiti, aby tesknosti nepodlehl. „Otče nebeský,“ modlil se, „nemůželi to býti, bych nepil kalicha tohoto, sešli mi pomoc a sílu s nebes, abych se odevzdal v Tvou svatou vůli!“

Celé město, kdež Ludvík ode všech lidí milován byl, očekávalo návrat štafety s tesklivou toužebností. Každý mluvil jen o něm a osudu jeho. Konečně přišla zpráva: že byl Ludvík na lodi, avšak mezi zachráněnými že se nenachází. „Nuže dobrý Bože!“ zvolal pan Alkmar žalostí hluboce zachvácený, „byla to vůle tvá! Co Ty činíš, dobré jest. V prachu kořím se Tvému nezpytatelnému, vždycky však moudrému a láskyplnému řízení!“

Byl příliš dojatý, než aby byly oči jeho slzeti mohly. U veliké bolesti své zavřel se do pokoje, aby se vyhnul dotírání těšících přátel a příbuzných, a vyhledával potěchy v Pánu Bohu.

Částka druhá.

Určitější zprávy o Ludvíkovi.

Za několik dní na to, když byla přišla jistá zpráva o smrti Ludvíkově, dal se hlásiti starý námořník u pana Alkmara, kterýž v černém šatu u psacího stolku sedě, hned ho k sobě povolal. Námořník ten ploul též na nešťastné lodi a mohl dát panu Alkmarovi nejlepší zprávu o jejím utonutí.

„Přestáli jsme bouři,“ vypravoval námořník, „jakéž jsem se já starý muž ještě byl nedočkal. Strhla se před večerem a uchvátila koráb s takovou prudkostí, že jí nemohlo nic odolati. Dáleko od cesty své byli jsme zahnáni a konečně jsme ani nevěděli, kde jsme. Černá mračna kryla oblohu; noc byla tak tmavá, že nebylo lze ani ruku před očima rozeznati. Hodinu nebo dvě po půlnoci vrazil koráb na skálu tak prudce, že jsme se všickni skáceli, a náramný praskot zvěstoval, že je stroskotán. S velikou silou hrnula se voda

se všech stran do lodi, kterouž vlny o skálu ní metajíce, dočista roztráštily. Kormidelník, já, sedm námořníků a ještě dva pocestní, kteří uměli dobře plavat, zachránili jsme se na skaliny, o něž se koráb rozbil. Kapitán a všickni ostatní lidé na lodi utonuli v moři.“

„Mladého pana Alkmara,“ pokračoval námořník a utřel si uslzené oči, „lítovali jsme všickni srdečně. My námořníci milovali jsme ho velice, byltě nad míru přívětivý a laskavý. S každým z nás mluvil, ptal se na všecko, co se týče plavby mořské, a když jsme notně byli pracovali, zaplatil za nás mnohý napitek. Vím to jistotně, žeby byl z nás každý s radostí život nasadil, aby ho zachránil, kdyby bylo možno bývalo. Avšak nebylo času na to ani pomyslit. Večer, když bouře vypuknouti měla, viděl jsem ho ještě na hoře na palubě. Mně je tak, jako bych se ještě na něho díval. Seděl v tmavě modrém kabátě na lavici, čta nějaké psaní a tobolka z červeného safiánu ležela vedle něho. Zdálo se, že je velice pohnutý. Snad že tušil, co na něho čeká. Pak jsme neviděli už nic po něm, než onu tobolku, kterou jsem našel mezi zříceninami lodními. Zde jest. Je v ní několik psaní a bankovka velké ceny. Z té příčiny chtěl jsem vám tobolku sám doručiti.“

Pan Alkmar vzal tobolku třesoucí-se rukou a otevřel ji. Byly tam všecky psaní, které mu byl otec poslal. „Dobrý syn!“ pravil otec, „všecky

mé dopisy uložil nejbedlivěji, nosil je při sobě, a jak jsem si toho přál, čítal je častěji.“

Láskyplný otec, kterýž posud byl pro velkou bolest ani nezaplakal, mohl teprva teď, při pohledu na psaní jemné slze cediti, které stísněným prsoum jeho ulevily. „Plačte jen, pane,“ pravil námořník, jemuž samotnému po hnědých lících slze tekly, „on je hoden slzí vašich. Ach já bych rád, aby tu stál, a já za něho ležel v nejhlubší propasti mořské! On by světu více prospěti mohl, nežli já starý, vysílený člověk.“

Námořník dokončil své vypravování řka: „Ráno po stroskotání lodi byli jsme na holé skalině, kolem sebe nic nevidíce nežli nesmírné moře. Byli bychme tu zajisté hladem a žízní pošli, nebylof zde ničeho, mimo několik mušlí a trochu dešťové vody, která se shromáždila v rozvalinách skalních. Tu však nám poslal Bůh koráb, jenž ploul nedaleko úskalí. Na bidle, jež bouře na skálu vyvrhla, zdvihli jsme plachtu, a vlajíce jí, dávali jsme korábu znamení. Byli jsme na něj přijati, a tak jsme se dostali na cizí lodi do Hamburku, nic jiného ze své vlastní nepřinášejíce, nežli zprávu o jejím utonutí.“

Pan Alkmar vyňal z tobolky bankovku a daroval ji námořníkovi řka: „Vezměte za lásku svou k synovi mému, a za poctivost, že jste bankovku vrátil. Uložte si však ty peníze, jakožto groš na čas nouze.“ Námořník užasnul nad tím hojným darem a se slzami v očích děkoval Bohu a panu

Alkmarovi. Tento však cítil bolest nad ztrátou syna několik dní v celém těle. Zdraví jeho začalo se viklati. Jednou v neděli před polednem, zrovna když přišel domů z kostela, kdež byl velmi nábožný, nebylo mu dobře. Již neměl času, aby svlékl smuteční šaty, a klesnul do pohovky. Velenský, jenž ho domů byl doprovodil, doufal že přejde ten nápad a těšil pána svého, že mu bude zas lépe.

„Milý Velenský!“ pravil obchodník, „doufání moje na tomto světě již shaslo; avšak se mi rozbřeskuje skvostnější naděje. Ano, brzy mi bude lépe — tam na onom světě. Dnešního dne učinil jsem počet s nebesy a posilnil se chlebem života na dlouhou cestu. Naději se, že jsou mé věčné záležitosti v pořádku; a teď zařídím ještě několik časných věcí. Sedni tuto ke stolu; zde máš papír, černidlo a péro. Povím ti poslední svou vůli; pak ať přijdou svědkové a podpíšou ji. Velká mohovitost, kterouž mě Bůh požehnal, připadla by zcela mým příbuzným. Jakž já je ale znám, bylo by to pro ně pravé neštěstí nikoli ale štěstí. Předce však jim odkážu největší částku jmění svého, ačkoli se mnou nejsou blízce zpřízněni, avšak s takovým ohražením, aby nemohli peněz užívat na svou zkázu marnotratníce, nýbrž aby jich naložili užitečně; a dědictví má připadnouti zvláště jich dětem. Nebudouli však děti chtít něčemu řádnému se učit, anebo kdyby se dobře nechovaly, neuvidí ani halíře z mých peněz. O

tebe milý Velenský, a o všechny mé věrné služebníky, kteří mi pomohli jmění mé dobýti, postarám se náležitě, na chudé pak a na školy též nezapomenu. Avšak piš, mně se zdá, že nám nezbyvá mnoho času.

Pán počal povídati, náhle však se zarazil a pravil: „O Bože jak je mi! Nyní tuším, přichází Pán a volá mne! Dokončiž sám o Bože tuto práci, kterou již dodělati nemohu a všem, koho se týká, rač ji obrátiti k dobrému.“

Mlčel — tiše se modlil a pravil pak slabým hlasem: „Otče nebeský! Tedy mne vezmi k sobě a spoj mě tam nahoře s mými drahými dušemi, které mne předešly — s nábožnou manželkou mou a dobrým synem Ludvíkem a ostatními dětmi.“

S těmi slovy zesnul v Pánu; ranilať ho mrtvice. Lehkou smrtí vzal ho Pán Bůh k sobě. Všickni lidé z domu spěchali do pokoje na pokřik Velenského. Nelze vysloviti zármutek, jenž každého uchvátil, když spatřili dobrého pána svého v smutečním oděvu v lenošce sedět mrtvého, s podepřenou hlavou na prsou Velenského. Avšak i pohled zesnulého dobrodince dával jim utěchu. Tvář jeho byla tak jemná a klidná, tak utěšená a blažená, že všickni pobožně ruce sepíali. Byloť jim, jakoby se na ně usmíval, že práci svou na zemi tak šťastně dokončil. A Velenský pravil: „Hojně zde rozséval a šel do věčného příbytku, aby tam hojně klidil.“

Částka třetí.

Neočekávané zjevení.

Jako dříve utonutí Ludvíkovo, tak naplnila nyní smrt pana Alkmara celé město nejupřímnějším želením. Jenom příbuzní jeho nelekli se toho přílišně; naopak radovali se nemírně z velkého dědictví, které jim tak nenadále připadlo. Sotva že ukryli plesání srdce svého při pohřbu starého pána, kdežto se prolilo na tisíce upřímných slzí, a mnohý z nich zakrýval oči bílým šátkem, jako by slze utíral; avšak to činil jen proto, aby nebylo vidět, že nepláče.

„Dědictví je náramně velké — nesmírné!“ říkalo se všude. Ono však obnášelo také několikrát stotisíc, ano snad i celý milion. Když to však přišlo k dělení a prohlížely se obchodní knihy, papíry a zapečetěné kasy — bylo to lakotným dědicům všecko ještě málo. Velmi nehodně chovali se k starému, poctivému účetnímu Velenskému. Nejen on sám, nýbrž i všickni ostatní věrní služebníci, kterýmž by byl zajisté pan Alkmar mnoho odkázal, kdyby ho smrt byla nepřekvapila, dostali místo odměny jen výčitky. Ze všech těch darů a almužen, které pan Alkmar od mnoha let počestným chudým týhodně uděloval, nevyplácelo se nic více.

Příbuzní začali se sami mezi sebou haštěřit, a všecko se schylovalo k soudu. Konečně zvítězila chtivost po penězích. Aby dostali jen rychle podíly, srovnali se všickni a jediná myšlénka naplňovala je vesměs, totiž: hojně užiti toho štěstí. Jeden začal hnedky stavět, druhý si koupil statek, třetí, aby si udělal dobré dni, nechal svého skrovného kupčení a zjednal si kočár a koně. Na nebožtíka pana Alkmara myslili tak málo, že mu ani náhrobek nepostavili, ačkoli k tomu úředně vyzváni byli. Dali sice několik výkresů ku skvostnému náhrobku udělati, avšak se nemohli sjednotiti, který výkres by měli zvoliti, v skutku však srovnávali se v tom, že mají dobrou zámínku, nepostaviti mu žádného pomníku, aby ušetřili potřebných na to výloh.

Největší podíl a dům i zahrada připadly jistému panu Nádhernému, kterýž dal zbořiti dům starého pána, pohodlně a trvanlivě, avšak dle staršího způsobu zřízený, znova ho vystavěl a nádherně ozdobil. Zvláště večeradlo bylo zvětšeno, skvostně malováno a ozdobeno velkými zrcadly v zlatých rámcích a skvostnými svícny z křišťálového skla. Když se pan Nádherný do nového domu přistěhoval, dal vystrojiti všem příbuzným skvostnou večeři s bálem. Bylť jim to slíbil, když se porovnávali stran dědictví, a jak pravil, chtěl prý tak nový svůj dům slavně zasvětiti.

Na sta voskových svíček hořelo v sálu a paprsky hrály v broušeném sklu křišťálovém barvami

duhy, obrazy se v nádherných zrcadlech a osvětlovaly na tabuli třpytivé nádoby ze samého stříbra. Všichni dědicové po nebožtíkovi Alkmarovi, kteřížto dědictvím vesměs byli zbohatli, vynášeli se na hodech v skvostných šatech; zvláště paničky a ještě více jich dcerušky radovaly se, že se mohly už jednou v skvostnosti a nádheře okázati, smuteční šaty odloživše. Pan Nádherný koupil si šlechtictví totiž slovíčko „z“ před jméno své za mnoho peněz, a jmenoval se teď pan z Nádherných. On i manželka jeho, nynější paní z Nádherných tvářili se velmi po pansku a hleděli přivítati hosti se šlechtickou vznešeností; slečna však z Nádherných, jediná dcera domácí, byla vystrojena jako princezna a stavěla i kroutila se velmi obratně, aby bylo hodně vidět, jak se třpytí zděděné, skvostné diamanty. Po tabuli skoro knížecí začal se bál.

Hlučná hudba zavzněla; tančilo se až do půlnoci. Na věži bilo právě dvanáct hodin — tu náhle udeřila v celou společnost hrůza a leknutí. Hudba umlkla, tanečníci zastavili se v tanci. Ticho jako v hrobě povstalo v sále, tak že bylo slyšeti jenom dobíjející hodiny, a zde onde ozvalo se pronikavé vzkřiknutí z úzkosti, nebo zvolání úžasem! Neboť jedním rázem byly se rozskočily obě polovice vysokých dveří v sále, a v černém obleku, s tváří na smrt bledou vstoupil mezi tanečnický — mladý Alkmar a kráčel mlčky a velmi vážně prostředkem skrze celou společnost, káravě na hodovníky pohlížeje.

Kdyby byl skutečně a opravdově z hrobu se vrátil, tedy by byl nemohl způsobiti větší hrůzu a leknutí. Všickni přítomní, i když se byli přesvědčili, že on to skutečně je a živ jest, cítili ledovitý mráz po těle. Jakkoli by to slušné a potřebné bylo bývalo, aby se na oko radovali a přívětivě ho vítali — nebylo jim to možno. Ztráta dědictví byla příliš hrozná; ze šťastného sna a z hluku radostí a veselostí probudili se příliš náhle a strašlivě. Pan z Nádherných vrhl sebou do pohovky; paní z Nádherných klesly kolena a musila být na odpočívadlo vedena; slečna dceruška omdlela.

Šlechetný Ludvík nepomyslel ovšem, že jeho vstoupení do sálu celou společnost do tak strašného leknutí uvrhne. Chtěl jich tedy ušetřiti a odešel. Dlouho však potom, když už byl postranní dvéře za sebou zavřel, ptali se pořád jeden druhého: „Je to pravda nebo sen? Byl on to skutečně, anebo to bylo zjevení z říše mrtvých?“ Kvapně však rozešla se celá společnost — každý maje bledou, zděšenou tvář a odcházeje s třesavými kolenama.

Částka čtvrtá.

Zachránění Ludvíkovo.

Ohromení dědicové nemohli pochopiti, jak se může opovážit mladý Alkmar ještě živ být

a tak je polekat svým neočekávaným návratem, ještě ho celé město za mrtvého mělo, ano sám úřad městský ho za zemřelého prohlásil. Ovšemť se jim navrácení jeho velmi podivno zdát musilo, předce však bylo při tom všecko přirozeno.

V onu strašnou noc, když se koráb stroskotal, chytil se Ludvík silného trámu. Vlny a vítr donesly ho za krátký čas několik mil vzdálí. Pak se utišila bouře a vál jemný vítr. Ludvík, jenž se byl držel dřeva vší silou, kteréž je schopen člověk se smrtí zápasící, okřál drobet a posadil se pak na trám. Když se ale den rozbřeskoval, neviděl nic kromě nebe a vody. Celý den ztrávil na moři promočený, nemaje ničeho pro posilnění. Slunce klonilo se už k západu; on ale viděl před sebou jen smrt. Byl však od srdce bohabojný; dobří jeho rodičové vychovali ho u víře v svatou prozřetelnost Páně. Zvláště nábožná matka naučila ho modliti se jak se sama modlívala z ušlechtilého, důvěry plného srdce mateřského. I modlil se také teď s velkou vroucností za vysvobození, anebo za pomoc a sílu s hůry, aby zemřel statně a odevzdán do vůle Boží. „Vysvobodiž mne o všemohoucí Pane,“ volal z hlubiny srdce, „aneb, není-li to nejsvětější vůle Tvá, abych otce svého ještě jednou spatřil, sešli mu potěchu a mně dej statnost, bych se nebál smrti.“

A hle, v tom spatřil v nesmírné vzdálenosti bílé plachty lodní. Modlil se znovu pln skroušenosti a vroucnosti. V paprsku zapadajícího

slunce viděl, že se mu loď pořád blíží. Uviděli ho s korábu a zachránili! — a děkování mláden-covo Bohu, Vysvoboditeli, bylo teď tak vroucné, jako dříve modlitba a prosba jeho.

Když byl i kapitánovi a námořníkům podě-koval a jídlem a pitím se posilnil, vypravoval o stroskotání korábu a prosil kapitána, aby ho doplavil k nejbližšímu břehu. Kapitán však pra-vil: „Od srdce rád bych to učinil, milý příteli; jak ale vidíte je loď tato válečný koráb anglický. Ani na vlas nesmím se uchýliti od předepsané cesty. Nepotkáme-li nějakou loď, budete s námi musít plouti do Ameriky.“

Loď přistavila šťastně u malého amerického ostrůvku, kamž byla určena. Ludvík se nemálo uleknul, nenalezna tu ani jediné lodi, kteráž by ho domů nazpět odnesla. Kapitán, hodný to a nábožný muž vážného chování, hleděl ho upoko-jiti řka: „Což je na tom, budete-li zde musít ně-jaký čas pobýt? Já zde pro ochranu toho ostrova zajisté celý rok ztráviti musím, než budu od jiné lodi vystřídán. Každé postavení, do kteréhož nás uvede svatá prozřetelnost Boží, je nám užitečné a spasitelné, přičiníme-li se v něm sami. Pobytí na tomto místě může mít pro celý život váš spa-sitelné následky.“ I vykázal mu kapitán úhledný pokoj s vyhlídkou na moře a staral se, aby mu nescházelo nic potřebného.

Ludvík cestoval po ostrově, aby ho náležitě prohlédl. Všude spatřoval nepřehledné sady

cukrovníkové a kávové a v nich množství černých otroků, jenž velmi pilně pracovali. Také spatřoval tu i tam velmi krásné domy v sadech. Bohatá planina byla obstoupena lesnatými horami, jenž dosahovaly až do oblak. Nedlouho po příjezdu korábu nastal na ostrově deštivý čas. Kapitán míval od rána do večera v službě své co dělat a Ludvík sedával celé dni v osamělém pokoji nevida oknama nic, leč hustá mračna a bouřlivé moře. Měl dlouhou chvíli a ohlížel se po knihách, i našlo se při tom, že není na celém ostrově ani jediné německé knihy. Byl tedy velmi rád, že rozuměl anglicky a prosil kapitána, aby mu půjčil nějakou anglickou knihu pro zábavu. „Takových knih skutečně nemám,“ pravil kapitán, „přinesu vám ale knihu, která musí mužovi jako jste vy, poskytovat nejpočetnější a nejpríjemnější zábavu, knihu, jenž je v každém ohledu jediná a daleko převyšuje všechny knihy světa.“ Kapitán mu přinesl písmo svaté, starožitného sice ale velmi krásného vydání. „Tuto svatou knihu,“ pravil, „dostal jsem na památku od svého nejdražšího příbuzného, jenž zemřel jakožto biskup v Irsku. Budete-li v ní pilně čísti a rozvážiteli nábožně co čtete, zajisté vám práce ta přinese požehnání, zvláště proto, že jste tak mravně vychován, a smyslu nábožného, utrpením utvrzeného. „Vezmi a čti!“ volal s nebe hlas k svatému Augustinovi a slova tato, jenž byla vyrčena o písmu svatém, volám i já k vám.“

Ludvík četl každého dne několik částek. V nynějším stavu jeho, kdežto byl ze svého zaměstnání vytržen a vzdálen vši roztržitosti, působila svatá ta kniha zvláštním způsobem na něho; božský obsah její těšil ho nad míru a hluboce ho pohnul. Srdce jeho bylo proniknuto nejhlubším velebením Boha a Spasitele našeho; každého dne cítil se být nábožnějším a lepším.

Když zase přívětivé a jasné počasí nastalo, přicházel kapitán obyčejně k večeru, a brával s sebou Ludvíka na honbu. Poněvadž byl ale kapitán velký přítel bylin, zaměstnával se více sbíráním rostlin nežli honěním na svých procházkách po polích a lesích, horách a dolinách. Kdykoli pěknou, posud jemu neznámou bylinu kvést uviděl, zvolal pln radosti: „O Pane, jakéž je množství myšlének tvých!“ I Ludvík nacházel vždy většího zalíbení v tomto nevinném vyrazení. „Všímejte si té věci opravdověji,“ pravil mu kapitán. „Půjčím vám velmi důkladnou knihu o bylinách, z níž poznáte lépe tento zpanilý díl tvorstva Božího.“ Ludvík se zaměstnával rostlinictvím a založil si sbírku bylin, nacházeje tak denně příležitosti, velebiti znovu všemocnost, moudrost a dobrotu Páně.

„Zde na tomto ostrově,“ pravil jednou ku kapitánovi, „seznať jsem jasněji Pána Boha v Jeho slovu — písmu svatém, a v Jeho skutcích — přírodě! A Pána Boha poznávati a milovati je zajisté nejdůležitější zaměstnání, které přináší

největší užitek. Této záležitosti, která ducha šlechtí a lidi věčné blaženosti schopnými dělá, musejí daleko ustoupiti všecky obchodní záležitosti, které slouží jen k ukojení tělesných potřebností. Úplnou jste měl pravdu pane kapitáne; Bůh mě sem nepřivedl zajisté bez nejmoudřejších ohledů. Pobytí na tomto ostrově přinese mi jistotně požehnání pro celé budoucí živobytí.“

Konečně, za několik měsíců, přistál k ostrovu koráb, jenž přicházel z Bostonu z Ameriky a následujícího dne tam zas odplouti měl. Kapitán radil Ludvíkovi, aby s tou lodí do Bostonu ploul. „Ovšemť,“ pravil, „vzdálíte se tak ještě více od vlasti své; avšak naleznete v Bostonu brzy příležitost, dostati se do Londýna a od tamtud plují koráby skoro denně do Hamburku.“

Rada ta byla velmi dobrá, předce však to přivedlo Ludvíka do nemalých nesnází, neboť ačtě byl syn velmi bohatého obchodníka, neměl peněz — což by byl nikdy ani za možné neměl. I seděl proto velmi zamyšlený večer před odjezdem u stolu.

„Co je vám?“ ptal se kapitán. —

„Jakž se mám na tak dlouhou cestu vydati,“ pravil Ludvík, „nemaje ani halíře?“ —

„Neschází-li vám nic jiného,“ prohodil kapitán, „o to je již postaráno“ a vysázel užaslému Ludvíkovi velkou sumu peněz v zlatě, která již připravena byla. „Dejte mi na to úpis“, doložil kapitán, „to je všechno co žádám.“

„Jak?“ zvolal Ludvík, „mně, jehož jste zcela

opuštěného na loď přijal, chtěl byste svěřiti tolik peněz? Vždyť víte o mém stavu jen tolik, co jsem vám pověděl.“

„Znám smýšlení vaše,“ pravil kapitán, „a toho je dost. Dal bych vám ještě více, kdybych měl. S těmito penězi však dostanete se do Londýna. Kdybych neměl takovému člověku uvěřiti, jako jste vy, toť bych nechtěl s lidmi raději nic míti. Ostatně však prokážete mi vděk, vezmeteli tyto peníze a dáte-li je vyplatiti zase v Londýně mé staré matce, kteráž podpory mé potřebuje. Navštivte v Londýně výbornou tu ženu, a doručte jí toto psaní.“

Ludvík slíbil, že nejen tuto sumu, nýbrž i všecko ostatní, čím ho kapitán založil, u spřáteleného kupce v Londýně vyzdvihne, a sám donese matce kapitánově.

V den odjezdu obejmuli se oba. Ludvík odploul a dostal se šťastně do Londýna; ovšem s velkým zájezdem. I pospíšil hnedky ke kupci, u něhož byl přebýval za posledního pobytí svého v Londýně. Kupec, velmi rozšafný to muž, nemohl užasnutím ani promluvit, spatře do pokoje vkračeti Ludvíka, jehož měl za mrtvého. Ještě více uleknul se tu však Ludvík, dovědév se, že je mrtev dobrý otec jeho. Bolest jeho byla nevýslovná. Vypůjčil si však od obchodníka peníze, zaplatil matce kapitánově ještě jednou tolik, co obnášel dluh jeho, zjednal si smuteční šat a hned s prvním korábem odploul do Hamburku. Tam

sedl na poštu a pozdě na noc dorazil do otcovského sídla.

S těžkým srdcem kráčel ulicemi k otcovskému domu. Myslí si, že shledá dům tichý a v hlubokém smutku. Bolestný však pohled byla pro něho jasně osvětlená okna; a hlučná veselost, hudba taneční a lomoz tancujících ranily rozervané srdce jeho ještě víc. Nemohl se zdržet, aby se neokázal bez ohlášení, chtěje divokému řádění přítrž učiniti. A tak se stalo, že vkročil náhle do sálu.

Částka pátá.

Hrob otcův.

První vycházka Ludvíkova následujícího jitra byla na hřbitov k hrobu milovaného otce. Nebožtík otec byl se teprva před několika lety v tomto městě usadil a neměl tedy zvláštní krypty. Dlouho bloudil Ludvík mezi hroby. Ranní slunečko svítilo velmi líbezně, on si toho však sotva všimnul. „Podivná věc,“ pravil, „že nemohu najít náhrobek otce svého, kterýž je už přes rok pochován.“

Hrobník vykopával nový hrob. Ludvík šel k němu řka: „Příteli, buďte tak dobrý a okažte mi hrob nebožtíka pana Alkmara.“ Hrobník byl starý, hovorný muž, neznal však Ludvíka.

„Hrob vám okážu pane,“ pravil, a zarazil rýč do vykopané země, „ale kámen schází ještě na něm. Bolí mě to v duši, že to musím říci! Dědicové mu nepostavili náhrobek a sotva mu dají nějaký postavit. Oni už zapomněli na toho dobrého pana.“

Ludvík proléval hořké slze. Šel za hrobařem ku hrobu, kterýž byl čistým zeleným drnem obložený, a z drnu byl vyrostl růžový keř, tak krásný, jakýž byl kdy Ludvík jen spatřil. Množství napolo a úplně rozkvětých růží skvělo se mezi tmavě zeleným lupením; tisíce krůpějí rosy visely na listech a květech a zářily se v ranním slunci. Keř byl velmi dobře pěstován; ani jediné suché větvičky, ba ani lístku od hmyzu ohryzeného nebylo na něm vidět.

Mlčky, s sepiatýma rukama stál tu Ludvík u hrobu a jeho slze kanuly na rov otcův. Pohled na růže byl mu však předce skrovnou potěchou a udělal mu malou radost. Když se byl dlouho tiše modlil, otci svému v srdci za všecka dobrodiní poděkoval, a lehké odpočinutí a pokoj nebeský mu přál, ptal se hrobaře řka: „A kdo vsadil ty krásné růže na hrob?“

„Ach Bože!“ zvolal hrobník, „to dobré dítě, dcera starého Velenského, jenž byl účetním u nebožtíka pana Alkmara. Lekla se toho velice, že nemá nebožtík pán ani nábróbku. „O kýž bychme byli bohati,“ pravila jednou zde u hrobu, „měl by zajisté nejkrásnější náhrobek na celém svatém

poli. Tak ale," doložila smutně, „učiním co mohu. Vsadím na hrob jeho růži. Ovšem není tak drahocenná, jako náhrobek z mramoru, za to však to činím s úmyslem též tak dobrým. A kdož ví, zdali to nepohne mnohou ušlechtilou duší více, než kdyby zde stála mramorová socha — zvláště když uslyší, jak šlechetný muž ten byl, jehož hrob tu znamenám.“ Již v únoru koupila růžový keř a přinesla ho sem. Útlou rukou vzala rýč ode mne vypůjčený, horké slze prolévajíc, vykopala jámu a vsadila do ní růži. Vlastníma rukama obložila hrob drnem, jež s bratrem a sestrou sem byla nanosila až tamhle od řeky, je tam hodně daleko. A předce nosívala tam odsud často vodu a zalévala růži. Přinesla si k tomu zvláštní hlíněnou konvici, a má ji uloženou tamhle pod jedním kamenným náhrobkem. Odpoledne každou neděli a často i všední den u večer přichází s bratrem neb sestrou neb s oběma, a modlí se s nimi v prolévání slzí. Ach, ty Božíčku, často mi to šlo hluboko k srdci! Mnohý člověk navštěvuje živé přátelé své jenom dokud mu mohou dávat. Starý pán ale jim nemůže už nic dávat a předce přicházejí ještě sem, kde leží kosti jeho. To jsou velmi vděční lidé!“

Poněvadž Ludvík velmi pozorně poslouchal, vypravoval hrobař ještě dále: „Starému, poctivému Velenskému a dobrým jeho dětem přál by zajisté každý, aby byl pan Alkmar déle živ býval. Ten by jim byl zajisté nedal nouzi trpět: avšak tu

vzal k sobě Pán Bůh skoro najednou nejenom starého pána, nýbrž i hodného syna jeho, a ten prý měl býti tak dobrý jako otec jeho. Ti dva dobří pánové byli by zajisté nevyhnali věrného služebníka s ženou a dětmi z domu, jako to udělal tvrdý dědic. A jakž se častěji stává, že nepřichází jedno neštěstí samotno, stalo se i zde. Starý Velenský uložil si své zachované jmění v obchodu pána svého, kdež bylo ovšem nejlépe uloženo. Dědicové však vinili toho dobrého, poctivého muže z rozličných věcí, pohnali ho před soud, nařknuli ho že zpronevěřil peníze, a pan z Nádherných zadržel dokonce Velenskému uložené peníze. Starý ten muž nedostává úroku a konečně neuvidí také ani jistiny. Jehla dceřina je teď jediné bohatství celé rodiny. Otec nepíše a neúčtuje už tak dobře jako jindy, protože ho paměť opouští; matka pořád postonává; ostatní děti jsou ještě příliš malé, aby mohly hodně vydělati. Předce však se pilností dceřinou poctivě světem protloukají. Ta ale zná také vyšívát, že je to radost. Před několika dny viděl jsem jednu práci od ní. Přišla sem ku hrobu a šla pak zase dolů k řece pro vodu, aby zalila růži. Malá její sestřička zůstala zatím zde sedět a měla na klínu košíček s víčkem. Jak tak člověk zvědavý bývá, nedalo mi to též; i chtěl jsem vidět co je v košíčku. Maloučká to nechtěla okázat. Mezi tím přišla Marie nazpátek. Malá na mne žalovala. Marie se usmála a okázala vyšívání, které byla právě dodělala a nesla nějaké

jemnost paní, už nevím které, od níž byla práce objednána. Byly to růžové větvičky, vyšíváné na atlase. Věru, až k užasnutí je to, kterak něco takového jehlou vyvést mohla! Neboť ať jsem šelma, jestli nebyly ty růže, poupata ano i zelené lupeny tak krásné, ba ještě krásnější než tuhle na keři. Lépe by je byl malíř nemohl vymalovat.“

Ludvík hrobníka pořád pozorně poslouchal a utrhl si pak jednu růži s keře na hrobu otcovu. „Dobrý, drahý tatíčku!“ pravil měkce. „Ach, doufal jsem, že mě při návratu mém do domu otcovského přitiskneš na své srdce, ach a ono rozpadá v prach tuto pod drnem. Tedy položím na své srdce růži tuto, která vykvětla z tvých pozemských pozůstatků. Ať zde zvadne, jako zvadla všecka má radost na tomto světě!“ Slza mu ukápla na růži, a on ji vstrčil na prsa.

Pak dal hrobníkovi dukát, nad čímž tento nemálo užasnul; dal si pověditi, v které ulici a v kterém domě na předměstí rodina Velenského v malem příbytku v nájmu přebývá a kráčel v tu stranu.

Částka šestá.

Rodina Velenských.

Pověst o navrácení Ludvíkovu byla se již roznesla po celém městě a vnikla také do odle-

hlého bytu Velenského, kterýž byl hned z domu vyšel, aby se pozeptal. Pln radosti se vrátil, potvrdilať se potěšitelná ta zpráva, a v blaženosti srdce svého postavil se u prostřed pokoje s kloboukem na hlavě a vypravoval; Marie seděla u vyšívání — aniž co pracovala; bystré dráty obou jejích menších sestřiček nehýbaly se také; jeden chlapec vstrčil péro za ucho, jakž to byl vídal u otce, a druhý se díval na místo do knihy na ústa otcova. Matka stála zajisté čtvrt hodiny a držela v ruce snídání dětské: svařené mléko s chlebem a poslouchala otce, aniž by jí bylo napadlo, že polívka vystydne, anebo že by bylo lépe, kdyby mísu na stůl postavila. Velenský dokončil vypravování své s vroucím děkováním Bohu a litoval jenom, že nemohl šlechtného Ludvíka nikde naléznout a nikdo mu nemohl povědít, kam se poděl. Aby ho byl hledal na hřbitově, to ani nenapadlo tomu dobrému muži.

Velenský ještě mluvil — v tom se otevřely dveře a Ludvík vstoupil do jizby. Všickni zbledli radostným leknutím a dali se pak blažeností do pláče. Starý otec Velenský běžel proti němu a vzlykaje tisknul ho na prsa. Matka a dcera uchopily ho za ruce, kteréž líbajíce, smáčely horkými slzami, ostatní dítky chytaly ho za šaty, aneb objímaly jeho kolena. Blažeností nevěděly co dělat. „Pane Ludvíku, vy to jste!“ zvolala Marie, „Bože nebeský, což je to za štěstí.“

„Ach, kýž by byl nebožtík pán ještě živ!“

zvolala matka. „Teď vám ale dětičky vychází nové slunce života, na tom okřejete a budete dospívati.“

„Teď jsem byl dosti dlouho živ,“ vzdychnul starý otec, „teď o Pane, propouštíš služebníka svého v pokoji, ještě se mé slabé oči ještě toho dočkaly. Teď i třeba úplně rád oslepnu, bude-li to vůle Boží.“

I malé děti dostaly se konečně k slovu. „Pozdrav vás Bůh, pane Ludvíku“ zvolaly, „chvála Pánu Bohu, že jste zas živ! Jak pak jste se dostal z moře?“

Starší chlapec, jenž byl právě o harfeníkovi Arionovi četl, jehož prý delfín, velká to mořská ryba na zádech z moře na zem vynesla, myslil, že snad nějaký takový přívětivý delfín panu Ludvíkovi tuto službu prokázal. Menší chlapec, jenž také už něco z přírodopisu věděl, pravil, jak je to dobře, že ho žádná velryba nechytla! Holčičky však ptaly se, zdali nepřinesl s sebou žádné krásné perle a korále z moře.

Ludvík sedl a tázal se na poslední okamžení milovaného otce. Velenský vypravoval všecko obšírně, co věděl — a všickni plakali pro šlechetného pána tak upřímně jako Ludvík sám. Na to povídal starý muž, jak to šlo s dědictvím a jak surově, soběchtivě a necitelně se chovali dědicové, zvláště pak pán z Nádherných. Víc než hodina uplynula jako okamžení. Ludvík slíbil všem pří-

zeň svou, řekl že brzy zas přijde a stav jejich zlepší a vrátil se do města, maje dělati návštěvy a obstarati nějaké záležitosti.

Částka sedmá.

Pan z Nádherných a rodina jeho.

V domě pana z Nádherných děly se mezi tím jiné věci, nikoli tak radostné. Pán a paní z Nádherných, jejich slečna dcera Lucie a ještě jedna teta, přistárlá vdova, jenž platila za velmi moudrou, zůstali po nešťastném bále až do rána pospolu a drželi radu, co nyní dělati.

„Něco horšího byloby se mi na celém světě nemohlo přihoditi,“ pravil pan z Nádherných, „nežli navrácení toho kluka. Milejší by mi bylo, kdyby se nám byl tento dům nad hlavami sesul a nás všecky pobil. Neboť vezte, buduli musit vrátiti to dědictví, jsem hotovým žebrákem. Co jsme až posud utratili, dělá dvakrát tolik, než jsme dřív měli; nám zbyde míň než nic.“

„O ty můj milý Bože,“ zvolala žena, „pak musíme naše čtyry krásné koně prodat a já mohu zas pěšky do divadla chodit jako všecka ta sprostá čeládka. To nepřechkám!“

„Ty nebudeš asi ani do divadla moct chodit,“ podotknul muž. „Co nás teď stojí divadlo denně, od toho budeme musit být živi celý týden.“

Lucie, slečna dcera, hleděla právě na svůj diamantový prsten, ale měla oči plné slzí a vzdychla: „Ach ty milý Bože, musil by snad i tento krásný prsten pryč? Nikoli, nikoli! Mladý Alkmar bude snad předce tak zdvořilý a udělá si z toho čest, budeli mi moct nechat šperk matky své, kterýž jsem já jedenkrát zdělila.“

„Bláhová!“ zvolal otec, „že něco takového mysliti můžeš. Prsten, šperk, zlato, stříbro, dům, zahrada, uložené peníze — všecko musí pryč, všecko je to tam.“

Velemoudře pravila teta: „Nač toto bédování? Já vím dobrou radu! Svadba učiní konec všem nesnázím. Svadbou se končívají nejenom kusy na divadle, nýbrž někdy i nejkrvavější války. Lucie si vezme mladého Alkmara — a všecko zůstane skoro úplně v staré koleji.“

Pan z Nádherných vrtěl povážlivě hlavou. Paní z Nádherných pravila: „Děvče na holičkách si sotva vezme.“ Marnivá však dcera zvolala vítězoslavně: „Nestarejte se mama! Než uplynou čtyry neděle, bude klečet u mých nohou a požádá vás pak za mou ruku. Je sice člověk příliš vážný, trochu tak starověrecký a velmi prostého smýšlení — tak jsem o něm slýchala mluvit, nežli šel do Angličan. Všecko váží příliš ostře, a manželce nedovřál by tak snadno mnoho potěšení. Předce

však je hezký člověk, a jak vidím, musíme si dát líbit i něco odporného.“

Poněvadž byla v pohanském bájesloví zběhlejší nežli v křesťanském náboženství, byla na bále přistrojena za bohyni Květenu a nešetřilo se na oblek její stříbrného flóru, pestrých květin a diamantů. I přistoupila teď k velkému zrcadlu a se zalíbením se v něm zírājíc pravila: „Půjde to jistě!“

Protože se právě svítati počalo, šli spat, jakž to častěji v tuto dobu dělávali. Tenkrát však jim nedal vnitřní nepokoj spát. Za několik hodin seděli zase přihromadě, rozvažující, co by se mělo dále činiti.

Sjednotili se v tom, aby omlouvali včerejší podivné přivítání Ludvíka velkým leknutím, kteréž je uchvátilo při domnělém zjevení ducha jeho, tak že takořka všecky přimrazilo; teď ale aby nechali radost náležitě roztáti a Ludvíka aby zahrnovali pochlebováním. Pan z Nádherných učinil plán k velké radostné slavnosti, jenž se měla dávatí Ludvíkovi na čest.

Ještě rozmlouvali, v tom vkročil Ludvík a všickni hbitě povstali, spěchali proti němu a byli plni nejkrásnějších slov a řečí, aby mu projevíli radost nad zázračným shledáním. Teta mu sdělila hned návrh, ježž teď učinili k radostnému plesu, kterýž bude dáván jemu na poctění — a pan z Nádherných domlouval jí na oko, že mu zkazila potěšení, překvapiti pana Alkmara.

Ludvík nezavrhnul docela plán k slavnosti; učinil však tu určitou výminku, že on sám bude při tom hospodářem a vyhrazuje si úplné právo, pozvati také několik svých starých přátel. Také zvláště žádal, aby se ten ples aspoň na čtrnáct dní odložil, poněvadž chce čas ten věnovati smutku a tiché památce milovaného otce — a s tímto plesem spojil prý by také rád i jinou slavnost, která má být plesem srdce jeho a má založiti štěstí jeho života.

Pan z Nádherných a manželka jeho, taktéž i teta uznávali výminky ty za slušné a Lucie šeptala tetě do ucha s potutelným zamžouráním: „Nezdá se vám nic?“

Od toho okamžení lichotila se panu Alkmarovi tak velice, obskakovala ho ustavičně a byla tak dotěrná, že ji z celého srdce nenáviděti musil, ať si chtěl nebo nechtěl. Zatím však jí to nechtěl do očí říci. Marná ta osůbka byla však v zaslepení svém jista vítězství a považovala nastávající slavnost za námluvy své s Ludvíkem.

Částka osmá.

Marie Velenská.

Den, po němž tak slavný večer následovat měl přiblížil se. K večeru odebral se Ludvík do

světničky starého účetního. Zval otce, matku a dceru, aby s ním šli na procházku. Marie se chtěla nejdříve převleknouti, on však stál na tom, aby šla jen v prostých, čistých šatech z proužkovaného plátna.

Šlo se vedle hřbitova: „Pojďme tam“ pravil Ludvík, „ku hrobu otce mého.“ Marii bilo silně srdce. Ludvík byl o růžovém keři ještě nikdy ani nepromluvil. Skromná panna bála se, že teď nalezne, jak vděčná je, a jakou lásku a uctivost má k jeho otci. I přistoupil s ní ku hrobu, smeknul, a dlouho tak mlčky stál. Všickni mlčeli — jen večerní větříček šeptal v keři růžovém a shodil zde onde růžový lupínek na zelený hrob. Všem stály slze v očích.

„Marie“ pravil konečně Ludvík velmi měkčím hlasem, první krupěj útěchy, která přišla v srdce mé, když jsem byl zvěděl smrt otcovu, bylo pohlednutí na tuto růži, kterou sem vsadila ruka tvá. Od mladosti ctil jsem tvé šlechetné srdce a tu jsem se naučil ještě více je ctíti. Tys měla také vždy vážnost ke mně a tvá radost nad tím, že jsem já se vrátil, jehož jste za mrtvého měli, projevila mi smýšlení srdce tvého. Je tomu teď dvě neděle, co jsme se zas uviděli. Zajisté už víš, jaké smýšlení k tobě chovám, a to, co ti teď řeknu, nemůže tě už překvapiti. Kdyby byl můj otec ještě živ, dovedl bych tě k němu a řekl bych: „Tuto jsem si zvolil za průvodkyni života mého, neodpírej mi požehnání svého. —

Nuže milá Marie, nyní tě vedu ku hrobu jeho, kterýž je tobě i mně svatyní, a prosím tě za ruku tvou a váženého otce tvého a ctihodnou matku za jich požehnání.“

Velenský, jenž ani ve snu na takové štěstí nedoufal, byl tak pohnutý, že nemohl ani promluvit. Matka se dala do pláče nad tou neočekávanou radostí. Marie by byla omdlela užasnutím a blažeností.

„Považte ale pane Alkmare,“ pravil zajíkově otec, „vždyť máte skoro milion jmění a to ubohé dítě nemá nic — dočista nic.“

„Nuže, nemáte-li jiné námitky,“ pravil Alkmar, „toť jsem šťasten. Vždyť sám připouštíte, že jsem zámožný a protož při volení nevěsty na peníze hledět nemusím; a skutečně by postačoval stý díl toho co mám k šťastnému živobití. Nebožtík otec můj učil mě, abych si ctnosti vážil nad bohatství; ale teprva tam, když jsem se šplýchal na pustém moři, naučil jsem se náležitě nahlížeti, že stává něčeho lepšího nad peníze. Srdce Marie má více ceny než milion.“ Pak utrl růži a vstrčil ji Marii do vlasů řka: „Tato květina, nížto Marie hrob dobrého otce mého ozdobila je věnem dosti velkým — a budiž i jejím šperkem svatebním. Milý otče, milá matko, dejte nám své požehnání.“

Otec i matka pohnutím sotva vyřkli: „Bůh vás žehnej milé děti; o jakou radost dělá nám

v stáří našem nebeský Otec! Jak dobrý je! Dejž vám, abyste byli pořád tak šťastní, jako jsme teď my!“

„Marie“ doložil pak Ludvík, „zde na hrobě otce svého slibuji ti, že tě budu milovati a ctíti až do hrobu; a kýž by někdy i děti naše tak vděčné slze u našich hrobů prolévaly, jako my zde u hrobu otce mého.“ Marie, blažeností prudce plačící, klesla mu na prsa.

Částka devátá.

Lucie z Nádherných.

V hlubokém pohnutí a skoro ani slova nemluvíce přišli k otcovskému příbytku Ludvík s Marií a rodičema jejíma. „Zde“ pravil ženich „čekají na mně. Je to sice škoda, že si tento večer, plný tichého želu a nejblaženějších citů dám zkaziti společností — ne příliš příjemnou. Musí však to býti, dalť jsem slovo; a vy všickni musíte jít se mnou.“

Ludvík veda se s Marií vkročil do sálu skvostně osvětleného, věnci a pletencí z květin ozdobeného. Rodiče šli za nimi. Hlahol trub i

bubnův přivítal ho. Avšak Marie po straně Ludvíkově byla jako nějaké zjevení, jehož se zvláště rodina z Nádherných skoro tak tuze ulekla, jako před dvěma nedělma Ludvíka samého, když se v předešlém bálu ukázal. „Hrom a peklo,“ hučel pan z Nádherných, „což tu chtějí tihle? To přichází z toho soudu! Stěžovali mu svou bídu a on je vleče dokonce sem. Kdybych byl raděj tomu starému chlapovi Velenskému ty žebrácké peníze hodil, byl bych se ho zbavil na věky.“

Paní z Nádherných skřípala zubama a mumlala s potlačenou zlostí: „Tu švadlenu v těch žebráckých šatech sem přivest, je předce přes příliš! U toho podivného, neobyčejného pana zetě bude míti tchyně věru hodnou bídu!“

Lucie sezelenala zlostí; předce však, s hou-pavýma perama v hlavě, jiskřícími diamanty okrášlena a v šatech ze stříbrného flóru ustrojena přistoupila tak hrdě, jakž by to žádná kněžna neučinila, k chudé dívce, kteráž stála vedle Ludvíka skoro se třesouc v prostých, lněných šatech, udivená tou nádherou, kterouž bylo vidět všude vůkol v sále.

Teta pravila: „Ta hloupá osoba, dcera krámského, která ani neví, jak se chovat má, měla zůstat kde byla. Vždyť tu stojí jako holka, která je živa od předení vlny, anebo jakoby na nás

chtěla almužnu vyžebrať!“ Předce však pokynula Lucii, aby k ní byla přívětivá.

Zvučení hudby překonalo však všechny tyto trpké řeči, tak že jich Ludvík neslyšel. Teta však vypravovala později všechno, co se mluvilo, svým důvěrným přítelkyním, a od těch dostalo se to do celého města.

Ludvík pokročil v sále ku předu, pokynul hudebníkům a hudba umkla. Nepustil rámě Mariino, tak že stála ještě pořád jemu po pravé straně; dotíravá Lucie musila se tím spokojiti, že mu stála na levé straně, což ji velice mrzelo. Vedle Marie stál otec i matka její, vedle Lucie pán a paní z Nádherných a teta. Ostatní četná společnost stála v půlkole vůkol nich.

Pan z Nádherných počal hnedky mluvit iřka: „Vím to milý Alkmare, proč sem přivádíte tyto dobré lidičky. Nepochybně skrz ten soud, ježž mám s nimi. Neskončeně lituji, že jsem přišel s výborným panem Velenským v nedorozumění a rozepři — neskončeně je mi to líto, jak pravím! Avšak pokynutí od vás pane Alkmare postačí, a soud je skončen. Peníze, o které se soudíme, vyplatím ještě tohoto večera. Hej sloužící, zavolejte účetního!“

„Nechte toho pane z Nádherných,“ pravil na to Ludvík. „To není už vaše věc, nýbrž moje. Pan Velenský své peníze ovšem dostane. To však není dokonce ten úmysl, pro který jsem tyto šle-

chetné, výborné lidi sem přivedl. Mám k tomu docela jinou příčinu, kterouž sotva uhodnete. Co asi myslíte, kde jsem teď byl? Považte si, my všickni jak tu jsme, přicházíme od hrobu mého nebožtíka otce.“

Pan z Nadherných zblell a byl by hned vybuchnul zaklením: „Což se dnes proti mně spikli všichni zlí duchové?“ Předce však se zpamatoval a zvolal jako v největší bolesti: „Ach můj Bože, tu jsem notně zahanben, že ještě posud není vyveden plán k překrásnému pomníku, jejž jsem ustanovil pro vašeho nebožtíka otce, šlechtého to a v pravdě znamenitého muže. Jak veliké potěšení bylo by mi to způsobilo, kdybyste vy, tak výborný syn toho výborného otce, jím byl býval překvapen. Umělci jsou však tvrdohlaví lidé; bývá to příliš těžko, s nimi pořádek dělati. A musím se jen přiznati — i s mými příbuznými; ostatními dědiči, mám perný stav. Nechtějíť mi samotnému ponechat čest, abych náhrobek postavil; a pak je jim návrh můj k tak skvostnému pomníku, jakýž byl snad někdy jen královi postaven, předce jen příliš ohromný a drahý.“

Lucie pravila: „Ach, což jsem já se už namluvila, aby byl náhrobek hodně brzo a hodně skvostně z bílého, kararského mramoru vypracován! O, ten drahý muž zasloužil nejskvostnější pomník. Jak často navštívila jsem už to svaté místo, kde jeho kosti odpočívají. Právě přede

dvěma dny byla jsem tam, a prolévala jsem slze tiché žalosti.“ Poslední slova vyřkla plačtivým hlasem a bílým šátkem přikryla si oči, jakoby opravdu plakala.

Srdce Ludvíkovo rozjítřilo se nad tím ošemetným lhaním pána z Nádherných, zvláště však nad pokrytectvím dceřiným. „Nuže slečinko,“ pravil „jestli jste byla teprva přede včírem u hrobu, tedy musíte vědět, že se tam už nachází malý pomník. Já byl pln blaženosti, když jsem jej spatřil. Jak se líbí vám? Rád bych slyšel o tom váš úsudek, abych mohl obdivovati váš vkus.“

Lucie se zarděla a zbledla — a začala se zajíkat. „Byla jsem — nevím — musí to být — —.“ Dále nemohla promluvit, tak že povstalo v sále velmi traplivé ticho. Lucie by se byla nejraději v zem propadla. I sama teta nadarmo přemýšlela, kterak by lež zahanbené Lucie zase hned novou lží napravila. I řekla tedy jen tak pro sebe: „Ten člověk je opravdový kazisvět. Sotva že nás v předešlém bále tak šeredně polekal vstoupna do sálu, aniž se byl ohlásil, tak že jsme mrtvého viděti se domnívali přichází, teď dokonce ze hřbitova a přivádí s sebou tři strašidla; neboť o mnoho lépe nevypadají v tom bídném obleku.“ Předce však hleděla jak jen se dalo, aby tetičku v nouzi vězet nenechala, řkouci: „Zdá se mi, že se mejlíš milé dítě; bude tomu již déle, cos tam byla! Chtěla jsi snad říci, zrovna

den anebo dva dny před tím, nežli pan Alkmar nepochybně sám pomník postaviti dal.“

Ludvík pravil: „Mejlíte se též tak velice paničko! Ujišťuji vás, že tam Lucie ani nebyla — ani jedenkrát, tak jako vy, anebo pan a paní z Nádherných, sice byste byli musili vidět pomník, jenž tam už několik měsíců stojí. A teď vám musím pravdu povědít, jak se sluší na muže“ pokračoval dále a slova jeho byla velmi vážná a důrazná. „Bolí mě to v nejvnitřnější duši, že jste vy, pane z Nádherných, nepostavil ani hrobový kámen otci mému, mužovi to, kterýž si ve mnohém ohledu získal vážnost svých krajanů, a kterýž vám dle zdání vašeho tak veliké peníze zanechal. To je lehkovážnost, nevděk a necitelnost až přes příliš. Vás ale slečno z Nádherných nechci dále ani zahanbovati. Opovažné lhaní vaše, zahrávání s nejsvětějším citem lidským, uvaluje na vás potupu, kterou nesmyje žádné benátské mýdlo a nezakryje žádné líčidlo.

Částka desátá.

Slavnost zasnoubení.

Na to se obrátil Alkmar k ostatním přítomným řka: „V tomto čteném shromáždění, v němžto

ovšem stejné smýšlení nepanuje, spatřují mnoho upřímných ctitelů nebožtíka otce svého, vidím tvář mnohého drahého přítele a přítelkyně, jenž mě milovali už jako dítě. Velice jsem pohnutý z podílnosti, již máte v mém návratu, a děkuji vám, že jste poctili svou přítomností tento ples, jímž se slaví příchod můj. Při tom však musím také pověditi že je ples tento i v jiném ohledu pro mne důležitý. Jestli on večerem zasnoubení mého a mám čest představití vám tuto svou nevěstu — panu Marii Velenskou.“

Kdyby byl blesk z čista jasna do sálu udeřil, zajisté by byli přítomní více neužasli. Pan z Nádherných a manželka jeho zbledli na smrt; Lucie plakala vztekem, hanbou a hněvem. Teta vzdor svému způsobilému chování nemohla mrzutost potlačit. Výmluvnost její, jenž se hrnula jindy jako řeka, podobala se teď jen jednotlivým kapkám. Jenom kratičká slovíčka prohazovala: „Tu!“ zvolala a s otevřenou hubou stála chvíli. Pak zase vzkřikla: „Ták!“ a protáhla to slovíčko déle nežli v hudbě okrouhlou notu vydržujeme. „Ai!“ a za chvíli zas: „Vida!“ a zas: „inu! mnoho štěstí!“

Ludvík však pravil: „Zdá se, že skoro všichni přítomní mému zvolení se diví? Někdo jiný, kdyby stál zde místo mne mezi těmato dvěma dívkama, bylby snad jináč zvolil. Možno, že by ho byla nádhera této bohatě vystrojené slečny omá-

mila, a žeby se byl ani útrpně neohlídnul na chudou, poníženou dívčinku v prostých, plátěných šatech s červenými a bílými proužky. Já však jsem takový člověk, že nenacházím, cobych obdivoval na těch houpavých perách, na hojnosti flóru a blesknavých cetkách, a nikterak nepochopuji, kterakby rozumný muž pro takové marné věci nějaké osoby více si vážit mohl. Prostá, přirozená růže ve vlasech Mariiných má v očích mých více ceny, nežli všecky tyto třpytivé diamanty. Neboť poslyštež: tato má nevěsta byla to, kteráž vsadila růžový keř na hrob mého nebožtíka otce a dala mi tak úplný důkaz šlechetného srdce svého. A ta růže způsobila vlastně nynější zasnoubení.“

I jal se vypravovati celý ten příběh a pak pokračoval řka: „Jakž bych si neměl vážit více této šlechetné, vděčné duše, kteráž nad to ještě rodiče, bratry a sestry rukama svýma živí, nežli jiné, která nezná nejšlechetnějších citů lidských, úcty k cnostným lidem, vděčnosti, skromnosti, tiché přičinlivosti? Jakž bych nedal přednost nábožné, ponížené, ctnostné Marii před jinou, kteráž se chce jen zalíbiti, dychtí po marném lesku a ničemném šperku, baží po vyraženích, nachází domácí štěstí směšným a prostým a manžela by nejvýš nešťastným učinila! Jsem toho jist, že jsem zvolil dobře. Ano, kdybych stál vedle slečny z Nádherných tak chudým jsa, jako teď ona skutečně jest, a kdyby měla hory zlata, já

bych si ji nevyvolil. Šlechtné srdce dává jediné člověku pravou cenu. Kdo to nalezne, tomu se podařil velký hod. S pomocí a ochranou Boží budu nevýslovně šťastný.“

Tu pomlčel několik okamžiků a pravil pak: „Mluvil jsem tu s větší horlivostí, nežli snad slušno bylo. Však ale, nebylo-li to příliš zdvořilé, je to zajisté pravda. Faleš, přetváření a lichoměrnost protiví se mi v hlubinách duše. — Teď ale o něčem jiném. Poněvadž dům tento, jakož i mé celé jmění, jehož má pán z Nádherných ještě největší díl v rukou, zase mně přináleží — načež mám úřední rozsudek v kapse — tedy používám hned svého práva a vítám z celého srdce všechny, kdož jsou mého smýšlení, a prosím je, aby u mně tento večer vzali za vděk.“

Staří přátelé pana Alkmara přisvědčili Ludvíkovi hlučnou pochvalou, přistupovali k němu vítajíce ho a štěstí mu přejíce, a volání: „Zdráv stůj pan ženích s pannou nevěstou, Ludvíka Marie!“ ozvalo se se všech stran a trouby i bubny slavně do toho vpadly. Jen rodina Nádherných, teta a ostatní příbuzní, odkradli se po tichu, nahlížejíce, že nekvětou růže na keři špatného smýšlení.

V společnosti šlechtných přátel, s Marií a rodičema jejíma ztrávil Alkmar blažený večer; všickni byli tak potěšení, že nenapadlo nikomu aby tančil, a že se na uchystaný bál dočista za-

pomnělo. Když s uhozením desáté hodiny, jak Ludvík zvyklý byl, hosté od večere vstali aby se rozešli, ustanovil ženich den svatební s Marií a pozval všecky přítomné na svatbu.

Manželství Ludvíkovo s Marií bylo přešťastné. „Pro mne,“ pravil častěji, „nerostlo na onom keři růžovém žádné trní, nýbrž mi květly na něm samé libovonné růže. Kdybys byla milá Marie z vděčnosti na hrob otce mého růži nevsadila, nebyli bychme tak šťastní.“

„A kdybys ty byl tak upřímné srdce k otci neměl,“ podotkla ona „a kdybys byl hned nešel ku hrobu jeho, toť by byli příbuzní na místě růže brzy postavili mramorový kámen, a my bychme se snad byli neshledali.“

„Šlechetné smýšlení vaše milé děti zjednalo nám všem štěstí,“ pravila matka, „šlechetnost přináší vždycky růže.“

„A kdyby to byl Pán Bůh všecko tak neřídil,“ dokončil otec rozmluvu, „nebyli bychme předce bývali tak šťastni. Štěstí naše založil On; všem nám dal rozkvést z jediného keře růžového nesčíslné radosti.“

...Když v úvodu ...
...byl ...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Červené a bílé růže.

(v rodu s rodu Rosp.)

— Red R. 3075/8.

1840

Červená a bílá tina.

Částka první.

Františka.

Františka byla již co dítě velmi líbezná holčička, plna dobré naděje. Otec její byl knížečí myslivec a velmi rozumný, rozšafný muž; matka pak nad míru nábožná žena. Příbytek jejích, totiž myslivna, ležela v osamělém údolí v lese; skoro hodina cesty bylo k nejbližší vesnici, z níž vykukovala mezi dvěma lesnatými vrchy jen kostelní věž.

Otec nemohl být mnoho doma; skoro celý den býval v lese, s nímž pro rozsáhlost jeho mnoho práce měl. Matka v samotě své měla největší radost z milého dítěte svého, a radost její rostla od prvního usmání dítěcího pořád až se dítě pomalu mluvit naučilo. První myšlenky a city, jež vyjádřilo, považovala potěšená matka za útlý červánek ranní, jenž slibuje nejkrásnější den.

Od dětinství měla Františka obzvláštní potě-

šení z květin. Sotva že jí bylo čtyry leta, mívala už největší radost, když si trhala kytičky na blízké louce a přinášela velmi často plné ruce kvítí mamince. I hleděla tedy matka, aby byly v zahrádce u domu, kdež posud jen zelenina rostla, také rozličné květiny, a vsadila u prostřed zahrádky růži.

Františka se nemohla ani dost nadívatí na krásné prvosenky a aurikule, tulipánky a narcišky, které jí velice těšily, a když konečně růže květly, tuť byla radost její nevýslovná. „O jak líbezně červené jsou ty růže!“ zvolalo děvčátko „jak příjemně voní! Růže jsou opravdu nejkrásnější květiny na světě. Jak dobrotivý je milý Pán Bůh, že nám nechává růsti tak překrásné kvítí.“

Otec Františčin, jsa velmi dobrý vyměřovač, obdržel, rozkaz vyměřiti vzdálený les, a musil s tím ztráviti několik neděl. „O jak se bude tatínek radovat“ pravila častěji holčička „až přijde domu a uvidí ty krásné květiny!“ Dobré to dítě, jež ponejprv co živo bylo růže vidělo, domnívalo se, že otec také ještě nikdy růže neviděl, a nemohlo se navracení jeho samou dychtivostí skoro ani dočkat.

Když konečně údolím k myslivně přicházel, běžela Františka na zahrádku, utrhla právě rozkvětlou růži s puklým poupátkem a běžela otci naproti. Radostí, že milovaného otce

zas vidí, hořela jen Františka a dala mu krásné kvítí.

Otec, pln potěšení díval se brzy na Františku brzy na růže.

Líbezná holčička, kterouž několik týhodnů neviděl, zdála se mu ještě mnohem líbeznější. V srdečné radosti pravil: „Ty sama, milé dítě, jsi podobná této růžičce, tys takové útlé poupě růžové!“

Františka se usmála; milé to dítě, nevědoucí že slíčné jest, nemohlo pochopiti tu podobnost. „Ty se jen směješ tatínku,“ pravila, „jakž bych mohla být růži podobná? Toť bych musila podivně vypadati! Rozdíl mezi květinou a člověkem je předce příliš velký.“

Matka, jenž za ní byla přišla pravila: „Milá dceruško, jako nás těší růže líbeznou barvou a vůní, dělej nám i ty radost svým chováním a chraň se svévolnosti a neposlušnosti, což by nás více bolelo, než tebe píchání z trní na růžích.“

Františka dělala rodičům v skutku samou radost. Denně byla sličnější, ale také denně hodnější. Jakkoli číprná byla, tedy poslouchala rodiče předce na pokynutí. Všecko dobré ji těšilo. Vždycky byla dobré mysli, veselá a přívětivá. Milé to děvčátko bylo milostným obrazem nevinnosti.

Částka druhá.

Hrob matčin.

Františka se byla dočkala desátého jara, a květla vždy krásněji; matka však počala ku konci leta vůčihledě chřadnouti. Obávali se, že dochřadne. Když se přiblížila jeseň a pestré lupení opadávalo, na lučinách květiny zmizely a studený vítr vál po prázdném strništi, ležela matka nemocná, nemajíc nádeje na uzdravení.

Jakožto nábožná křesťanka připravovala se na velký krok do věčnosti, a poslední doby života k tomu ještě užila, aby napomenula ke všemu dobrému a vystříhala přede vším zlým dobrou dcerušku svou od níž měla být brzy odloučena.

„O nejmilejší Františko!“ pravila jednou, „tento svět, jímž kráčetí musíš, je pro tebe, nezkušené dítě, plný nebezpečností. Velmi mnoho věcí je na světě, že se zdají sice být krásné a líbezné, avšak je to jen klam a nepřináší leč lítost a nářek. Přidrž se tedy vždycky pevně Pána Boha, chovej se jako před očima Jeho, a modli se denně, aby tě vzal ve svatou ochranu svou. Nos v srdci slova Spasitelova: „Blažení čistého srdce.“ — Což by prospělo člověku, byť i celý

svět získal, na duši však zkázu vzal. Cti otce svého a spravuj se vždycky dle rady jeho. Varuj, o varuj se pochlebníkův; had bývá často skrytý pod kvítím. Brzy odejdu od tebe, avšak se budu za tebe před trůnem Božím přimlouvati!“

Jednoho večera, když laskavá matka už velmi slabá byla, dívala se na milované dítě ještě jednou řkouci: „Františko, zůstaň nábožným, dobrým a nevinným děvčetem — čistou, ušlechtilou duší, a Bůh bude s tebou.“ Pak pozvedla ruku, aby dala dítěti poslední požehnání. Tvář jí náhle na smrt zbledla, a za několik okamžiků skonala. Františka se třásla na celém těle, chopila studenou ruku matčinu, potok slzí vyvalil se jí z očí a ovlažil zbledlou tvář milované matky. Tisíce slzí prolévající, provodili otec i dcera matku, kteráž na hřbitově v Jesenicích, nejbližší to vesnici, pochována byla.

Každou neděli po službách Božích navštěvovali oba hrob nebožky matky. Otec jej obložil čistým, zeleným drnem, a postavil na něj prostý, černý kříž. Františka pravila: „Což abychme vsadili naši růži ze zahrádky na hrob matčin?“

„Ach!“ pravil otec, „růži tu vsadila nebožka maminka; necháme ji stát, ona je vzácnou památkou po ní. Postarám se o jinou růži a vsadím ji na hrob, nám tak velice milý.“ Ještě na konec toho podzimku přinesl krásný růžový keř

z města a vsadil jej na hrob, při čemž Františka s plačícíma očima pomáhala.

Bylo zas jaro. Všecko znovu oživlo. Lesy skvěly se čerstvou zeleností a louka i zahrada kvítím. Smutné však Františce nepřicházelo jaro tak krásné jako jindy. Mělať dobrou maminku ještě živě v paměti — a často chodila ještě buď samotná buď s otcem k hrobu matčinu, jehožto zelený drn listnatou růží zastíňován byl.

Jednoho dne, když Františka s otcem zase ku hrobu přišla užasla a ulekla se velice! Jaktě živa neviděla ještě bílých růží, aniž o nich byla někdy slyšela — a hle, všecky růže a pukající poupata na hrobě matčině byly bílé jako lilie. Líbezná děvčátko zbledlo leknutím tak tuze, že se tváře její podobaly těm růžím.

„Co to znamená?“ zvolala Františka. „Bílé růže, bílá poupata! Ach mně je tak, jako bych spatřovala v každém poupěti bledou smrt. Krásně a líbezně, jako červená růže květla maminka dokud byla zdráva; když ale umřela byla tvář její tak bledá jako tyto bílé růže. Nemohu se na ně bez bázně ani podívat; bojím se nějakou utrhnout.“

„Nelekej se jich, milé dítě!“ pravil otec. „Keř na němž bílé růže květou není nic tak neobyčejného jak se domníváš. V některých velkých zahradách, je jich velké množství. Takový keř s bílými růžemi vsadil jsem na hrob matčin, poněvadž se mi zdál být na hrobě přiměřenější

než červené růže. Ovšemť jsem to předvídal, že tě překvapí podívaná na bílé růže, ona však ti může býti tak poučlivá jak tě překvapila. Hleď dceruško,“ pokračoval otec a vzal dítě laskavě za ruku, „tys obraz matčin. Nezkažený ruměnec mladosti, krásnější než červené růže, ozdobuje tváře tvé. Avšak pomni! že i ty jednou ubledneš, jako maminka tvá, jenž byla dříve tak krásně květla. I tvoje červené líce budou se někdy — ach snad brzy! — podobati těmto bílým ružím.“

„Co ti nebožka matka s vybledlou tváří na smrtelné posteli řekla, právě to ti povídají zde ty růže na jejím hrobě: „Dítě, hleď jak smrt bleďlost plodí! Nedomyšlej si nic na květoucí barvu tváře; červené líce brzy minou! Pochlebníci ovšem přijdou a sličnou tě nazývati budou; neslyš ale pochlebníka, jenž tě chce učiniti napřed marnivou o pak lehkomyšlnou. Pomni, že musíš jednou zemříti. Všecka krása uvadne brzy jako růže; nevinnost ale má věčnou cenu. Ona jest klenot nejskvostnější. Zachovej svou nevinnost; tělo zpráchniví brzy v hrobě; duše však je nesmrtelná a ustanovena pro nevýslovnou slávu a neskončenou blaženost. Zachovej duši svou! Zamítni zemské tělesné rozkoše! V takových okamžicích, když se ti zlé zdá býti příjemným a vábivým pomysli si: „Až budu někdy ubledlá na smrtelné posteli ležeti, nemusilo by mi to líto být a poslední hodinku mi strašlivě ztrpčovati, že jsem

páchala zlé?“ — Tak se ptej sama sebe v hodině pokušení a nic nespácháš zlého.“

„Utrhni si tedy, dceruško, jenom růžičku a dej si ji za ňadra. Bílá květina upomínej tě, že činí smrt lidi bledými, ještě více však napomínej tě čistý, bílý květ, abys byla čistotně živa bez viny. Kdo v čistotě a nevinnosti živ je, nemusí se smrti bát. Předvezmi si tak žítí, aby panenský věnec buď před oltářem hlavu tvou, aneb aspoň hrob tvůj vším právem ozdoboval. Kdykoli bílou růží uvidíš, obnov toto předsevzetí.“

Částka třetí.

Teta.

Posud byla Františce laskavá matka jedinou vychovatelkou a učitelkou. Neměloť otec k tomu času při namáhavé službě myslivecké a do blízké vesnice bylo na tak útlou holčičku daleko do školy. Matka naučila dítě číst a psát; nábožnost matčina a poučlivé její rozmluvy byly nejvýbornější školou pro Františku. Teď, po smrti matčině posílal ji otec do školy v Jesenicích. A však mimo náboženství, kterémuž místní pan farář vyučoval, uměla už všecko, co se učilo ve škole. Také se

nemohla doma naučiti domácím a ženským pracím. Stará děvečka, která hospodařila, byla sice nábožná a dobrá, neuměla však steré věci, jimž se měla Františka učit. I odhodlal se otec, jakkoli mu to za těžko přicházelo, že svěří Františku na nějaký čas sestře své, která několik mil odsud ve velkém městě přebývala. Byla vdovou po velmi rozšafném kupcovi, neměla dětí, vedla obchod s hedvábným zbožím, florem a krajkami a také se zbožím šperkovním, které z částky sama hotovila, a byla při tom velmi dobrá žena. Otec Františčin psal jí, zdali by nechtěla býti dceří jeho matkou?

Mezi tím co na odpověď čekal zastavil se jednoho večera náhle kočár před myslivnou, a milá sestra myslivcova vystoupila a pozdravila ho co nejprívětivěji. Již tři leta neviděla Františku, i zvolala užaslá: „Ai! jak jsi od toho času velká a hezká! Nuže, půjdeš se mnou do města?“

Františka se smála řkoucí: „O, do města bych se byla už dávno ráda podívala.“

Otec jí byl o svém úmyslu ještě nic neřekl. Proto také tu věc tak lehce vážila. Slyšíc teď ale, že má v městě rok nebo dvě leta zůstat, nevěděla, kterak jí bylo okolo srdce. S přívětivou tetou by ovšem byla ráda do města jela, ale velmi bolestné bylo jí pomyslení, že se má s milovaným otcem rozloučiti.

Otec jí představil, jak potřebné to je, aby

se v městě ještě mnohým věcem naučila, a Františka byla k tomu ochotná. „Jenom žádné vznešené umění!“ pravil otec. „Kreslení, hraní na klavír, útlé vyšívání a umělé pletení patří jen pro vznešené slečny, které mohou být od svých příjmů živý a domácí práci služebným nechávají. Měštanská dívka má dobře umět vařit, šít a zpravovat, obyčejné věci plést, prát a želízkem hladit a všecko ostatní dělat, čeho třeba k vedení domácího hospodářství.“

„Tomu všemu naučí se dílem v mém domě, dílem v dívčí škole,“ pravila paní a Františka měla k tomu tisicere chuti.

Paní teta zůstala v myslivně tři dni a Františka zamilovala si tu laskavou paní od srdce, a jinak jí neříkala než : „milá tetinko.“ Když ale jitro k odjezdu rozbřesklo, poštovní trubka zavzněla, v kočáře zapřažáno bylo a Františka s milým otcem se rozloučiti měla, tu počala bolestně plakati. Prosila za otcovské požehnání a klekla. Otec, jemuž také slze v očích stály žehnal ji řka : „Budiž s tebou Pán Bůh, milé dítě! Provázej tě na všech tvých cestách, a přivediž tě zase v náruč moji nábožnou a dobrou, zdravou a dobré mysli a ve všem, což ti věděti třeba náležitě vyučenou.“

Paní teta slíbila, že se o Františku jako matka starati bude. Otec vyprovázel obě ku kočáru; když vsedly podal otec Františce ještě jednou

ruku, kterouž ona slzami rozplývající vroucně líbala. Kočár odjel a před slunce západem byla Františka v městě.

Částka čtvrtá.

Františka v městě.

Paní teta měla v městě pěkný dům a vykázala néteři zvláštní, malovaný pokoj, jakéhož ona nikdy ještě neviděla. Františka chodila do dívčí školy a ostatní hodiny denní ztrávila s tetou u šití. S potěšením pozorovala teta, že děvče s jehlou dobře zacházeti umí, a zvláštní schopnosti má k dělání šperkovního zboží. Také s dětinského chování Františčina, prostých mravů a dobrých nápadů těšila se tetička velice. Dobré to dítě měla tak ráda, jako by to byla vlastní její dce-
ra, a také Františka milovala a ctěla tetu jako matku.

V tichosti toužila však dívčinka předce velmi srdečně po otci, a když tak s tetičkou u stolku seděla a šila, viděla se často v myšlenkách jak se prochází po otcovských luhách. Teta to dobře pozorovala. „Tys opět celá zamyšlená,“ pra-

vila jednou, „což není v městě příjemněji než v kraji? Tams měla jen malou, úzkou komůrku s hnědými dřevěnými stěnami a malým okénkem; a tady přebýváme ve velkém pokoji s lesknavými oknami a modrými čalouny, plnými pestrých květin, a taková okna jsou také v tvém pokoji, kterýž je hezky malován.“

„Ai,“ namítla Františka, „stěny komůrky mé byly ovšem jenom z hnědého dřeva a okenko s okrouhlými tabulkami bylo velmi malé; a však tímto malým okénkem skvělo se do komůrky ranní nebe ve vší kráse, že to bylo samá rozkoš. Vycházející slunce kreslilo okrouhlé tabulky a lupení stromů před oknem na stěnu, že byla na to velmi pěkná podívaná; a když jsem okénko otevřela, hleděla jsem do ráje květoucích lučin a zelených lesů. Zde v městě neviděla jsem však ještě nikdy vycházeti slunce aniž jsem tu viděla duhu; vysokými okny nevidím nic nežli šedé zdi a hnědé střechy sousedních domů.“

„Tedy se ti nelíbí,“ pravila teta, „široké ulice s velkými skvostnými domy lépe, nežli blativé uličky vesnické mezi nízkými chaloupkami s doškovými střechami v Jesenicích?“

„Skvostnější jsou zajisté zdejší střídy,“ přisvědčila Františka, „avšak není tu předce skoro nic jiného vidět než kamení. Venku chodila jsem jako po koberci s vyšitými květinami; zde mi ubližuje tvrdé dláždění nohoum i očím; a třebať

byly chalupy na venkově jen slamou krytý, tedy stojí okolo nich předce stromy s krásnými květy nebo ovocem a doškové střechy nevyhlížejí zle mezi stromovím.“

„O ničem nemluvíš radši než o lukách a stromech,“ namítala teta. „Co však venku s velkou prací s polí, luk a stromů vytěžíte, to můžeme mít v městě v hojnosti za skrovný peníz.“

„Ovšem,“ přisvědčila Františka, „ale tak výborné, pěnivé mléko jako doma neměla jsem zde ještě nikdy. Jahody, kterých jsem si v lese sama nasbírala, voněly, tak překrásně že nejsou ty na trhu nic proti nim. Žluté hrušky, modré švestky, které nám venku zcela čerstvé do klína padají, jsou mnohem lepší nežli všecko to ovoce, které se zde na trhu kupuje, když se bylo dosti dlouho sem tam vláčelo.“

„Může být,“ prohodila teta, „avšak v městě předce ledacos vidíš a slyšíš, o čemž na venkově nic nevíte. Nebylo osvětlení města včera v noci překrásné? A něco pěknějšího než byla turecká hudba se zvonečky a velkým bubnem jistotně jsi jaktě živa neslyšela?“

„Inu,“ odpověděla Františka, „těch mnoho tisíců světél, to bylo dost hezké. Když jsem však s tatínkem a nebožkou maminkou po parném dnu na lavici před myslivnou seděla a měsíc nad lesem vybředl a milé hvězdičky se třpytily, toť se mi ještě více líbivalo; a když jsme, nebožka ma-

tká a já a tatínek svým hlubokým, měkkým hlasem zpívali starou krásnou píseň. „Měsíček překrásně svítí,“ to mi šlo vždy více k srdci, než všecka hřmotná hudba. Bylo při tom vždycky něco tak tichounkého, líbezného a posvátného, že to nikterak vyjádřiti nemohu.“

„Zazpívej tu píseň,“ pravila teta, „ráda tě poslouchám, proto že máš tak pěkný, jasný hlas.“ Františka zpívala takto :

Měsíček překrásně svítí,
hvězdičky se jasně třpytí
na nebičku blankytném;
háj si míle pozdrimuje,
šedá mlha vystupuje
z luk v kotouči předivném.

Soumrakem se přiodívá
celý svět, a odpočívá
po denním kolotání
tak, jako důvěrna chyže,
v nížto své denní obtíže
zapomeneš ve spaní.

Bože uděl své milosti,
ať necháme vší marnosti
k tobě zříce jedině!
Dej nám v dobrém prospívati
na zemi se radovati
jako dítky, nevině!

Teta, zpěvem pohnuta podala jí ruku rkouc: „Pěkně a nábožně zpívalas tu písničku milá Františko! Nejen že krásně zněla, nýbrž každé slovo přicházelo ti ze srdce. Setrvej v tomto nábožném smýšlení.“

Částka pátá.

Smrt otcova.

Největší potěšení mívala pokaždé Františka, když ji otec v městě navštívil, což se přihazovalo do roka několikrát, a také otci to dělalo nevýslovnou radost, když o dceři své jen sám dobré věci uslyšel. Když jednou zase přišel ulekla se ho dcera, neboť byl včihledě sestárnul a vyhlížel celý bledý.

„Milá Františko,“ pravil za řeči, „teď jsi už bez mála dvě leta v městě a na děvče tvého stavu umíš dost. Potřebuji tě doma. Mám nyní mládence, nechodím tak často do lesa a velmi těžce tě pohřešuji v osamělosti své. Ku konci školního roku přijdu sem zase a vezmu tě s sebou domů. Doufám, že mi konec mého stáří ještě velmi příjemným učiníš.“

Tetička byla by Františku ovšem ráda porád u sebe nechala; avšak proti vůli otcově ne-

chtěla a nemohla také nic namítati. Františka však čítala dni a hodiny, až pro ni přijede otec.

Tu přinesl jednoho dne poštovský psaní s černou pečetí. Nápis na paní tetu byl psán rukou pana faráře jesenického. Františka se lekla a zbledla a v smutném tušení začala se na těle chvěti. Ruka se jí trásla, když psaní tetičce podávala. Teta rozpečetila psaní a přečtla je. Otec Františčin byl zemřel po krátké nemoci. Františka byla bolestí a zármutkem skoro bez sebe.

Teta ji těšila, řkouci: „Dej mu Pán Bůh nebe. Byl nábožný, rozšafný muž a je teď u tvé nebožky matky v nebesích. Budeme-li nábožně a křesťanský živi, dostaneme se tam též a shledáme se někdy s oběma.“

Františka však plakala a vzdychala bez ustání; líbezné oči její byly od slzí celé červené a naběhlé. Nemohla ani jíst ani spát.

Následujícího jitra, když několikrát vzkřikla: „Ach já nebohý, nešťastný sirotek, nemám ani otce ani matky!“ pravila teta: „Beru si tě teď za vlastní milá Františko, a dám na to vyhotoviti úřední listinu. Můj dům, krám a všecko co mám bude po mé smrti tvoje.“

„Ach,“ vzdychla Františka, „na to jsem ještě ani nevzpomněla, že mi otec jen skrovničky podíl zanechal. Rmoutím se tak velice jen proto, že jsem ztratila tak dobrého a laskavého tatínka! Největší bohatství, ba ani království nemůže mi

ho nahraditi. Nežádám si na tomto světě nic jiného než umřítí a dostati se k své dobré matince a milému tatíčkovi do nebes.“

Částka šestá.

Slečna Julie.

Několik dní na to, když Františka truchlivou zprávu o smrti otcově obdržela nesla některé šperkovní práce k paní Horecké, kteráž byla velmi ctihodná vdova. Manžel její byl vrchním úředníkem knížecím na venkově a před půl letem zemřel. Brzy po jeho smrti přistěhovala se paní do tohoto města s dceruškou svou Julii, velmi líbeznou slečinkou v stáří Františčinu a byla tu živa od vdovského platu. Již několikrát byla u ní Františka s dílem a paní s ní vždycky velmi přívětivě mluvila. Poněvadž ale tentokrát černě oblečena přišla a tvář její nevýslovnou truchlost jevila, ptala se paní, proč nosí smuteční šaty? Františka se dala do pláče a pravila, že jí teď umřel otec a již dříve matka. Paní Horecká ptala se dívky dále po rodičích a odkud je? Františka to pověděla.

„Bože můj!“ zvolala paní, „tvoji matku znala jsem velmi dobře! Dokud jsem byla ještě svo-

bodná sloužila u mých rodičů. Ach tedy umřela tak záhy! Byla to dobrá, šlechetná duše. Také otce tvého znala jsem dobře; přicházet v úředních záležitostech často k nám. Byl to velmi rozšafný muž. Inu, teď se mají oba lépe v nebesích! Budme zde na zemi tak živi, abychme se tam také jednou dostali.“

Slečna Julie měla s truchlivou Františkou, kteráž bolestně plakala, nejsrdečnější útrpnost; bolest její nad ztrátou vlastního otce byla obnovena. I ona začala od srdce plakat a matce stály také slze v očích. Všecky tři byly velmi pohnuty.

Společná jich bolest způsobila mezi nimi jakési přátelství. Poněvadž pak paní Horecká a Julie z vypravování dívčina nad to ještě poznávaly, jaký jasný rozum a šlechetné srdce má, jak je nábožná a rodiče miluje, a jak jen po všem dobrém baží, tedy to vše vzbudilo v nich lásku k ušlechtilému děvčeti, ačkoli se u nich sotva půl hodiny zdržeti směla. I musila slíbiti, že je v neděli po požehnání navštíví a vrátila se velice potěšena domů.

V neděli šla tam Františka a velmi laskavě byla přijata i častována. Musila vypravovati o matce a to činila ráda a s velikou horlivostí. Julie jí okazovala své práce a knihy. Sedla ku klavíru a hrála velmi uměle a pak zpívala krásnou píseň. Františka tu píseň znala a zpívala s ní. Julie obdivovala její výborný hlas. I musila

Františka Julii slíbit, že je navštíví každou neděli. Obě pak zpívaly spolu nábožné i světské písně. Julie také nahlas četla ze své malé sice avšak vybrané sbírky knížek, v kterých bylo poučení se zábavou šťastně spojeno. S velkým potěšením poslouchávala Františka, okazujíc nejživější cit pro vše co dobré a krásné. Při pohnutlivých místech třpytívaly se jí slze v očích, když přišel nějaký žert, hnedky ho pochopila a uměla se též od srdce zasmát. Velmi dobře se vyrazívaly.

Julie prosila matku, aby dala Františce také u nich doma nějakou práci, by ji mívala déle okolo sebe — a tak ztrávila Františka často dva i tři dni po sobě u Julie. Mezi prací a při jídle, kdež Františka s nimi u stolu seděla, vypravovala matka vždycky něco pěkného a užitečného. Tak ubíhaly hodiny velmi rychle. Františka pokládala se za šťastnou, že se v obcování s tak moudrou a dobrotivou paní a výbornou Julii tak mnoho naučí. Cítila se být vždycky lepší a v dobrém posilněnou, když se od nich domů vracela. I teta se z toho velice těšila, že Františka, když domů přišla, vždycky tolik příjemného vypravovat uměla.

Františka chodila konečně každý večer, když se přestalo pracovat, k Julii, byť tam třeba nic na práci neměla a zůstala tam až do rozžetí. Díky vzdávala Pánu Bohu, že jí dal najíti v Julii tak

drahou, milování hodnou přítelkyni. Nad smrtí otcovou se ponenáhlu potěšila a nabyla zase předešlé veselosti.

Částka sedmá.

Mladý pan Vinický.

Františka byla teď osmnáct let stará. Mnohým lidem padla do očí pro svou vpravdě neobyčejnou krásu, přívětivost, upřímé chování, zdvořilost, veselost a nevinnost, kteráž se jí svítila z očí.

Jednoho dne přišly do krámu dvě slečny, dcery peněžníka Vinického, jenž si koupil šlechtictví a za velmi bohatého muže považován byl. Každá slečna koupila si tafetu na šaty. Krásná hedbávná látka nezdála se jím býti drahá i řekly, aby teta Františčina, co za to přijde, do celoročního účtu napsala a prosily za dovolení, aby Františka na několik dní k nim do domu jíti směla a jim šaty šít pomohla. Tetička to ráda dovolila. I šla tam Františka následujícího dne a obě slečny přivítaly ji velmi laskavě. Všecky sedly ke stolu, slečny však málo pracovaly. Mezi prací, kterouž považovaly jenom za ukrácení chvíle,

vypravovaly rozličné noviny městské, a některé z nich nebyly příliš útlé. Pošetilostem lidským uměly se hodně vysmívati; velmi mnoho se smálo.

Za chvílku přišel pan bratr slečinek. Byl velmi příjemné postavy, dle nejnovější mody oblečen, o všem uměl švitorně rozprávět a každému řekl něco zdvořilého.

„Co to máte za anděla ve své společnosti?“ zvolal na sestry a sedl k nim. Františku obyspával pochlebnostmi; tolik zdvořilostí neřekl jí byl ještě nikdo. Ačkoli se jí všecko nelíbilo co mluvil, tedy poslouchala pochlebování jeho předce velmi ráda. Sličná jeho postava, vtipnost a výmluvnost napravily v očích neskušeného děvčete všecky jeho chyby. Brzy nemyslila na nic jiného, leč na mladého Eduarda. I zdálo se jí dokonce, že si jí chce mladý pán vzít. Nosila teď mnohem úhlednější šaty; na pozvání svých nových přítelkyň přicházela k nim častěji a zanedbávala milou, věrnou Julii, zřídka kdy k ní už přicházejíc.

Částka osmá.

Paní Horecká.

Paní Horecká dověděla se s bolestí, že chodí Františka do onoho domu. Bála se o její nevin-

nost, čest a štěstí života. Věděla, že obě slečny, jejichž matka už mrtva byla, nejlepší pověsti nepožívají, a že zvláště mladý pan Vinický, jakkoli zdvořilým se stavěl, předce špatný člověk je a svůdník nevinnosti.

Sestry podporovaly prostopášnosti bratrovy a pomáhaly ještě k nim, poněvadž i on si jejich lehkovážnosti nevšímal, neb jen o ní žertoval. Starý pan Vinický byl sice dle svého způsobu dobrý člověk a však neviděl poklesků svých dětí. Celý den sedával při obchodních knihách, účtoval a počítal peníze, a večer chodíval na dvě nebo tři hodiny mezi přátele, kdežto u sklenice vína s novinami nebo hrou v karty se bavíval a hospodářství domácí běžeti nechal jak samo běželo. Pořád více veselých mladých lidí scházelo se v jeho domě a bavili se rozličnými hrami, hudbou a tancem.

Šlechetná paní Hořecká varovala Františku s nejupřímnější dobromyslností. „Nejmilejší Františko“ pravila jí jednou „vždyť můžeš být ještě dost šťastná, zůstaneš tak nábožná a ctnostná jak jsi slíčná. Hezká tvář jest ovšem dar Boží a hoden poděkování; avšak je to předce netoliko velmi pomíjitelný, nýbrž i nebezpečný dar. Ty považuješ za největší štěstí, že jsi slíčnou; buď prozřetelná, sice by to mohlo býti tvé největší neštěstí. Ty se šatíš příliš skvostně! Ovšemť je to hezké a chvály hodné, nosímeli se čistě a slušně. Nad svůj stav a jmění se však šatiti,

to není dobré, a taková dívka trati vážnost u každého rozumného člověka. Kdo ode všech lidí pochlebenství rád slyší, toho si konečně nikdo neváží. Hezkou, vystrojenou, veselou dívku, neníli nic jiného při ní, vedou ovšem někdy k tanci, a však se bude moudrý muž chrániti, vést ji k oltáři. Boha se báti, nábožnou býti, pilně pracovati, bez hluku v skromnosti živu býti — to dělá pannu příjemnou Bohu a lidem a zdobí ji víc než zlato a perly. O takovou postará se Bůh aby došla dobrého opatření a dá jí štěstí a požehnání. I zde jako všude jinde platí průpovídka: „Pobožnost prospívá při všem a má zaslíbení tohoto i budoucího života.“ Lehkovážnost ale, taneční rejdy a chtivost, zalíbiti se, to plodí bídu na těle i na duši a uvrhuje v časnou i věčnou zkázu. Tuto máš před sebou dvě cesty, jedna je na počátku trochu drsnatá ale vede k spasení — druhá se zdá s počátku být kvítím posypána, ale uvrhuje v propast. Zvol si z těchto cest, kterou chceš, a z vlastní zkušenosti uvidíš konečně — pamatuj na mne — že bylo každé slovo pravdivé, které jsem ti pověděla.“

Julie, kteráž při tom stála, měla plné oči slzí. I vzala Františku za ruku, řkouci: „Ach nejmilejší přítelkyně! Ty máš tolik dobrých vlastností, tolik rozumu a citelnosti, dobré vychování a sličnou postavu; o jak velice bolelo by mě to, kdybys měla být nešťastnou. Poslechněme obě moudrého naučení matinky mé.“

Františka byla velice pohnuta a slíbila, že nebude neposlušná tak dobrého a upřímného napomínání.

Částka devátá.

Pozvání k tanci.

Velmi zamýšlela přišla Františka domů, a mezi tím, co seděla v krámě při práci, činila nejlepší předsevzetí. Poněvadž byla sobota přestala o něco dříve pracovati a chtěla právě krám zavřít. I vkročil tu ještě mladý pan Vinický do krámu, koupil pro sestry své rukavičky na bál a pravil: „Sličná přítelkyně, zejtra je velká slavnost. Bude ponejprv otevřen pěkný sál v anglických sadech, hodinu cesty od města. Sestry moje pojedou tam zejtra hned po službách Božích a dají vás k tomu zvát. Budeme tam obědvati, po obědě se bude tančiti a večer bude zapálen krásný strojený oheň. Že i já při takové slavnosti být musím rozumí se; ještě méně však smíte vy scházeti. Vy budete nejkrásnější dívka při celé slavnosti. Přijměte ode mne tuto kytici čerstvých růží, kterouž jsem vám schválně přinesl, budiž vám to zaručením, že začnu s vámi tanec. Krásné červené růže jsou znamením radosti. Vy, nejdražší přítelkyně budete mít zajisté velkou radost.“

Františka vzala růže a slíbila že přijde. U večere prosila tetičku za dovolení, vyjetí si se slečnama Vinickýma. S radostí dovolila jí teta. Rozumělať dobrá ta paní dobře krajkám a hedbávnému zboží, lidi však neznala. To, co se o mladém panu Vinickém a jeho sestrách roznášelo, držela za marné klepy, protože ty slečny u ní vždycky kupovaly. Pochlebovalo jí to, že se mladé její néteři prokazuje taková čest. Ani dost málo o tom nepochybovala, že si vezme pan Vinický krásnou tu dívku. „A proč ne?“ pravila „komorná těch slečen kupovala u mne včera několik loket pentlí a řekla mi v největší důvěrnosti: „Budeli vaše Františka chtít, bude naší milost paní.“

Následující jitro bylo velmi krásné, nebe bylo čisté bez mráčku, tak že se bylo nadíti, nejpeknějšího dne. Františka byla již časně vstala a strávila zajisté půl hodiny před zrcadlem, aby srovnala své hojné tmavé kadeře, propletla skrze ně šnůru blesknavých perlí a zasadila náušnice. Oblekla se do svátečních šatů aby v nich šla do kostela, připravila si však ještě nejkrásnější mušlinové šaty, aby se v nich skvěla na dnešní slavnosti.

Když do kostela šla přidružila se k ní Julie řkoucí: „Ach nejmilejší Františko, má to být v skutku pravda, že jsi předsevzeti své tak rychle změnila, a dnes už zas tančiti chceš? O nečiň toho milá přítelkyně! Jak velká škoda bylo by

tě, kdybys měla klesnouti lehkovážnosti v oběť! Náklonnost k těmto marným zábavám připravuje tě o radosti ušlechtlejší, které jsou předluchou blaženosti nebeské. Divoké tance, které se dostaly ze špatných krčem do tančíren vznešenějších lidí, připravily mnohou dívku o zdraví těla i duše. Nevěř ujišťování toho mladého pana Vinického. Ono se podobá lesklým skleněným perlím, které máš ve vlasech — nejsoutě pravé a snadno se rozdrobí. Ten pan Vinický nevezme si zajisté žádnou takovou dívku, která by proti němu tak málo mohovitá byla. Neboť ačkoli ti teta dům a krám přepustiti chce, tedy tě předce ten mladík v přirovnání k sobě za chudou považuje. Nemáť šlechtných ohledů a zahrává s tebou pro ukrácení chvíle. Ach, všimni si té výstrahy nejmilejší Františko! Jsi věru u velkém nebezpečství, že přijdeš na té cestě po které kráčíš o nevinnost a čest, a že se uvrhneš na celý svůj život v nesmírnou strast a bídu.“

Mrzutě odpověděla Františka: „Eduard není tak špatný, jak si myslíte. On je zajisté nejšlechtnější mládenec. Slíbila jsem mu, že s ním pojedu do anglických sadů a nemohu rušiti slovo. Ale s tou rozprávkou zameškáme služby Boží a přijdeme pozdě.“ Opustila Julii a spěchala napřed.

V kostele byla Františka velmi roztržitá a duch její nebyl přítomen. Po službách Božích pospíchala domů a oblékla tenoučké, bílé

šaty, nad sních skvělejší, dala na hlavu růžový klobouk z tafetu, a chtěla si jenom ještě růže na prsou připnouti, které jí dal pan Vinický. Dala je včera do čerstvé vody a postavila do vedlejšího pokoje, kde bylo chladněji. Avšak, vkročivši rychle do pokoje a vztáhnouc ruku, aby kytici vyndala, zůstala jako bleskem raněná, a natahnutou ruku spustila s velkým uleknutím. Místo červených růží, které tam byla postavila, spatřila bílé růže. Od té doby co posledněkráte na hrobu matčinu plakala, neviděla bílých růží. Teď nevěděla spí-li aneb sní-li a bylo jí podivně okolo mysli. Nebyloť jí jinak, než jakoby stála u hrobu matčina. Poslední napominání umírající matky, slova zemřelého otce u hrobu matčina, dobrá předsevzetí, která tam učinila, to vše jí přišlo v tomto okamžení najednou na mysl. „Ach Bože!“ zvolala „mně je tak, jako bych slyšela hlas milované matky z hrobu volati: „Františko, zachovej svou nevinnost!“ — A jakoby opakoval ctihodný můj otec vážná slova, — kteráž mi řekl tam u hrobu matčina a ještě při rozloučení: „Františko, zachovej duši svou!“ Ach dobrá maticko a ty milý tatíčku, — špatně jsem zachovala napominání vaše!“ Tu se dala do pláče a hojné slze kanuly po lících jejích, leknutím zbledlých.

V tom okamžení vkročila sem Julie, kteráž byla ve vedlejším pokoji ukrytá, aniž si toho

Františka všimla. „O Julie“ zvolala Františka a běžela proti ní s uslzenýma očima a otevřenou náručí. „Tys mým dobrým andělem. Tys mi zajisté postavila ty bílé růže sem, abys mě střežila. Ty víš z mé mladosti jak na mne bílé růže působiti musejí, když je spatřím. O, tyto květiny mluví k srdci mému více nežli všechna slova! Byla jsem velmi marnivá, pošetilá a lehkovážná. Můžeš mi odpustiti? Ach odpusť mi, přičiním se zajisté, abych se stala znovu hodnou tvého přátelství, kteréž je pro mne tak nevyslovně drahocenné. V skutku, tys pravá přítelkyně; vždyckys mi říkala pravdu, i když jsem ji nechtěla slyšet, a když jsem před ní ucho zavřela, byla tvoje láska tak důmyslná, že těmito bílými růžemi k oku mému mluvila a tak nový prostředek našla, aby mnou pohnula.“

Julie padla jí s plačky okolo krku. „O v tomto okamžení,“ zvolala „jsi přítelkyně má, jako dřív! Z novu si podáme ruce, a ruku v ruce pokračíme na stezce cnosti. Čisté i nepoškvrněné ať jsou obě naše srdce jako tyto dvě růže; a tak nás neminou radosti, jichžto znamením červené jich sestry jsou.“ Při těch slovech vzala obě bílé růže a vstrčila Františce jednu, sobě druhou na prsa řkouc: „Každá bílá růže upomínej nás budoucně na tento svazek.“ A Bůh patřil s hůry na toto přátelské spojení a žehnal je!

Františka svlekla bálové šaty, vyndala skleněné perličky z vlasů, oděla se v obyčejný svá-

teční oblek a obě dívky spěchaly k matce Julinčině. Šlechtná paní radovala se velice z důmyslného nápadu dcery své a s převrácení mysli Františčiny a s materskou láskou objímala obě jako své děti. Františka ctila paní Horeckou jako druhou matku, poslouchala ji s dětinskou uctivostí, navštěvovala ji denně a mnohý týden tam pracovala. Františka a Julinka milovaly se jako sestry a byly jedna duše, jedno srdce.

Teta uznávala všecko to za dobré; předce však se jí to nelíbilo, že zanechala Františka z úplna všeho zacházení se slečnama Vinickýma a bratrem jejich. A však za nějaký čas přihodilo se z nenadání, že nemohl otec jejich dluhy zaplatiti a mnoho lidí přišlo při tom do škody. Vina toho připisovala se obzvláště špatnému vedení obchodu se strany synovy a marnotratnému hospodaření se strany dcer. Teta Františčina rozlobila se velice, že přišla také ona u těch lidí skoro o sto zlatých. Zatím však byla teprva teď velmi ráda že zanechala neť její už dříve všeho přátelství s těmi lehkovážnými osobami. „Paní Horecká,“ pravila teta „uhodla velmi dobře; ona je skutečně velmi rozumná paní a má více nahlídnuti než já, krátkozraká žena.“

Františky a Julie vážil si každý pro jich ušlechtilé, bezúhonné chování. Nejšlechetnější mládenci ucházeli se o jich ruce — a když krá-

čela Františka k oltáři jakožto nevěsta, měla na hlavě věneček z červených a bílých růží, a Julie kráčela na tož posvátné místo brzy na to s podobným věnečkem.

Střešně.

(*in scriptura*)

72 - 6. Dec. 2. 3075/6

2110212

Přívětivá vesnička Révnice ležela v líbezném údolí mezi samými zahradami a vinohrady. Zde žil výtečný zpravce toho statku, jmenem Poctiva. Požíval všeobecné vážnosti, proto že zastával věrně úřad svůj a dbal o spravedlnost a pořádek; manželka pak jeho byla pro svou dobročinnost k chudým všeobecně milována.

Měli jediné dítě, malou Karolínku, květoucí holčičku, kteráž velmi záhy už jasný rozum a dobré srdce projevovala. Rodičové milovali ji nevýslovně a vychovávali výborně.

Vedle příbytku jejich byla krom štěpnice a dobře vzdělané kuchyňské zahrady také ještě malá zahrádka na květiny. Toho dne, když se Karolínka narodila vsadil otec do prostřed květnice střešničku s nízkým pnem, aby dceruška tím lépe květ její pozorovati a ovoce snadněji trhati mohla.

Když stromeček ponejprv květl a květem tak obsypán byl, že se podobal jediné bílé kytici dívali se na něj otec a matka jednoho jitra, a těšili se z překrásného pohledu. Matka měla malou Karolínku na ruce; dítě se smálo na květoucí stromeček, natahovalo po něm ručičky a jevilo radost slovy, ovšemť ještě trochu nezřetelnými. Rodiče však rozuměli slovům těm a měli z květoucí holčičky mnohem větší radost, než z květoucího

stroměčku, ba nežli ze všech zahrad a vinohradu a ze všeho, co měli. Svatě přislíbili Pánu Bohu, že vychovají Karolínku dobře a nábožně a modlili se k Otci nebeskému, aby požehnal přičinění jejich a zachoval dcerušku jejich ke cti svojí a jim pro radost.

Rodiče však přičiňovali se upřímně u výchování jejím. Matka vyučovala Karolínku v náboženství, srdečně a pohnutlivě mluvívala s ní o milým Tatičkovi v nebesích, kterýž dává květinám růsti, stromům kvéstí a střešním i hroznům zrátí; vypravovala jí o božském příteli dítek, Ježíšovi, jenž dobré dítky tak velice miluje. Také ji naučila takovým domácím pracím, které byly přiměřeny síle její. Otci však bylo nejpříjemnějším zaměstnáním, když mohl učit Karolínku číst a psát v ten čas, kdy nemusel být v úřadu.

Velmi prospěšné, ba jediné okráání nacházel v štěpnici. Ješto celý den v úřadě sedati musil a jen písemnosti a knihy na očích měl, bývalo mu pod zelenými stromy vždycky velmi volno, protož sám nejraději stromy ošetřoval. Od prvních jarních dnů až pozdě na podzim, kdež s velkým potěšením ovoce česával, bylo pořád velmi mnoho práce. Pečlivá matka obstarávala zase s pomocí služčínou kuchyňskou zahrádku. Když bylo Karolínce osm let byla jí odevzdána květnička k obstarávání, ovšemť pod matčínou dohlídkou. Děvčátko mělo z toho velikou radost a

čest. Nad očekávání matčino vykonávala práci svou výborně.

Otec daroval Karolínce střešničku v prostřed květničky. I těšila se z toho dívčinka více, než ze všech květin. Každý den přicházela k stromu a obdivovala se mu od toho času kdežto se poupata rozvíjela až do uzrání ovoce. Rmoutilof ji to ovšem, když krásné, bílé kvítky opadávaly; s potěšením však pozorovala, jak se okazovaly střešničky, nejprvé ještě zelené a menší než hrášek, pak ale rostly pořád více až se konečně skvěly mezi lupením jakožto krásné, červené střešně.

„Tak je to na světě“ pravil otec „mladost a krása minou jako květ; ctnost ale je ovoce, kteréž očekáváme se stromu. Celá země je takoruka velká zahrada, v nížto vykázal Bůh každému člověku místo, aby přinášel hojně ovoce dobrého. Jakož dává Bůh stromu dešť a slunce, tak dává nám též milost k prospívání v každé ctnosti — když se i my sami též přičiníme.“

Karolínka slíbila, že se věrně v dobrém přičiní, a chování její dokazovalo, že krásné naděje rodičů nejsou marné. Velmi spokojeně a utěšeně žila malá ta rodina, a nejen radou i skutkem, nýbrž obzvláště dobrým příkladem přispívala k tomu velice, že i statní vesničané domácí i okolní v pokoji a svornosti živi byli a za šťastné se pokládali.

Válka však, jenž ku konci předešlého století

tak mnoho požehnaných krajin zpustošila, přiblížila se teď i tomuto pokojnému údolí v němž přebýval posud pokoj a domácí štěstí. Strídavě obsazoval vesničku přítel i nepřítel, a ona utrpěla při tom nevýslovně.

Teď v ní byl zas nepřítel a poněvadž neměl důstatek potravy vydíral obyvatelům skoro i poslední sousto chleba. Ještě jednou však byl vyhnán. Naši vrazili před východem slunce na nepřítele s velkou udatností a dostali se až do vesnice. Zde však bylo potykání prudší, a z ručnic trvala střelba bez přetržení. S kopců po obou stranách vesnice hřímaly děla a koule lítaly do dědiny, která na jednom konci už hořela.

Hodný zprávec, jak mile se střelba vzdálila, nařídil všecko k hašení. Manželka jeho seděla u okna přízemní světnice s sepiatýma rukama, bledá jak stěna a vroucně se modlíc hleděla k nebesům. Karolínka klečela s plačky podle ní, držela vzhůru sepiaté ručičky a modlila se tak vroucně jako matka.

Bylo již odpoledne tři hodiny. Náhle zazvonil někdo u dveří domovních. Paní se podívala oknem. Husarský důstojník stál přede dveřma, drže za uzdu koně, s něhož byl skočil. „Chvála Bohu“, zvolala matka „je od našeho vojska.“

Karolínka vyběhla a otevřela dvéře; matka šla za ní. Důstojník byl zatím koně u dveří uvázal.

„Můj Bože, jak jste ulekané!“ pravil přivě-

tivě důstojník bledé jich tváře spatřiv. „Upokojte se ale, již je po nebezpečení. Nestane se vám nic a oheň je už také skoro uhašen. Pan zpravce přijde hnedky domů. Prosím jen za něco k občerstvení, a nemáteli nic jiného, jen třeba za krajíček chleba a sklenici vody.“ Pak vešel do pokoje, postavil palaš do koutka a utřel si bílým šátkem uhřícený obličej. Tenkrát šlo to ostře“ pravil pak „ale chvála Bohu, zvítězili jsme.“

Anděl s nebe byl by nemohl matce i dceři být příjemnějším zjevením. Ve sklepě pod pískem, v němž byla zelenina přes zimu zasazena, měla matka několik lahvic dobrého vína. Nepřátele ho nenašli, leželof na písku ještě několik lonských lupenů, a oni tam nehledali. I přinesla matka jednu lahvičci vína a kus chleba k němu. A když se omlouvala, že nic jiného k jídlu nemá pravil důstojník: „Dost je toho“ a sáhnul po chlebu i hned jedl „chlebiček dobře chutná! Toto je první sousto, jež dávám dnes do ust.“

Karolínka šla do květničky a přinesla se svého stromečku překrásné červené střešně na bílém talíři majolíkovém.

„Střešně?“ podivil se důstojník „ty jsou zde teď velmi vzácné. To je v skutku div, že jich usetřil nepřítel, vždyt jsou zde vůkol skoro všechny stromy otrhany.“

„Tyto střešně“ pravila matka „vyrostly na nízkem stromečku, jenž stojí v květnici Karolín-

čině a byl vsazen toho dne, když se narodila. Dozrály teprva včera anebo přede včírem, nepřátelští vojáci nevšímali si nepochybně toho stromku.“

„A těmito střesněmi uctíváte mne, útlá panenka?“ pravil důstojník s potěšením. „O jen si je nechte, byl by to hřích, vzítí vám jen jedinou.“

„Jakž bychme mohli tak šlechetným mužům několik střesní nedopřáti, kteří za nás krev prolévají?“ řekla Karolínka a slze jí stály v přívětivých, modrých očích a tekly po květoucích tvářích. „Všecky musíte požit“ pravila několikrát „prosím vás za to.“

Důstojník vzal několik střesní a položil je na talíř ku sklenici s vínem. Sotva že však se napil, ozvaly se válečné trouby. I vyskočil a opásal palaš řka: „Troubí se k vytrhnutí, nesmím se zdržet ani okamžení. Matka stála s vínem před ním a nutila ho pít. Karolínka prosila snažně, aby vzal s sebou střesně, kteréž byla velmi obratně do archu bílého papíru zabalila, řkouci: „Je velmi parno a střesně předce drobet občerstvují.“

„Nemám v skutku prázdné kapsy“ řekl důstojník „všecky své věci nosím s sebou, vizte že mám všecky kapsy nacpany.“

„Ai!“ pravila Karolínka „těch několik střesní vejde se snad předce někam,“ — a prosila ho s tak přívětivou a laskavou dotíravostí, že si pomohl jak se dalo. Z jedné kapsy vyňal tabolku

a vstrčil ji pod vestu na prsa, pak dal střešně do kapsy.

„Věru“ pravil při tom „najdeli poctivý vojak, jemuž se často každé sousto nevrle odděluje, tak přívětivé a laskavé lidi, toť ho velice oblažuje. Rád bych vám dal milá panenko něco na památku, však nemám ničeho, ani krejcaru peněz. Spokojte se s mým poděkováním.“ Pak vyskočil na kůň, dal Karolínce a matce ještě jednou s Bohem! a odkvapil.

Dobří ti lidé netěšili se však dlouho ze svého vysvobození. Za několik neděl strhla se neda-leko té dědiny velká bitva, tak že skoro celá osada popelem lehla. I úřední dům shořel a zprávce přišel s rodinou skoro o všecko. Se slzavýma očima šli odsud otec, matka a dcera pěšky a často se ohlíželi po spáleništi, z něhož se ještě kouřilo.

Země ta přišla do rukou nepřátelských. Výborný zprávce, jenž vlast svou vždycky upřímně miloval a zeměpánu věren zůstal, musil to považovat za velké štěstí, že ušel živ a zdráv. Na další sloužení v podmaněné zemi nebylo ani pomyslení. S manželkou a dcerou šli do vzdáleného města a byli nuzně živi. Kníže oné dobyté země bloudil sám po světě jako vyhnanec a nemohl mu nic dát.

Výborný zprávce hleděl však přepisováním něco si vydělati, manželka jeho šila ženské šatstvo, a Korolínka uměla v krátkém čase mistrov-

sky šít a pomáhala jí věrně — a tak se protloukali poctivě životem.

Jistá hraběnka Bukovská, kteráž se nedávno byla do města přistěhovala, dala jim zvláště mnoho vydělat. Jednou si zakázala klobouk z tafetu žluté barvy, ozdobený chrpami, a Karolínka donesla ho tam ráno v určitou hodinu. Kormorná pravila, že jsou u paní hraběnky přátelé její právě návštěvou, přijelať prý včera večer její paní sestra s manželem a dceruškama. Služka však vzala klobouk, jenž se velmi krásně podařil, řekla Karolínce aby počkala, a nesla ho hraběnce. Za chvíli však se vrátila řkouci: „Klobouk se velice líbí, slečinky chtějí též takové mít pojdte se mnou, dostanete zajisté hodně práce.“ Pak vedla dívku do zahrady, kdež hraběnka a hosté v zeleném loubí kávu pila.

Karolínka vstoupila do loubí. Slečinky se dívaly ještě pořád na klobouk a vychvalovaly ho. Matka jejich, sestra hraběncina zakázala tři takové klobouky pro sebe i dcery a vychvalovala Karolínku zvláště skrze krásné chrpy, kteréž ona sama byla dělala.

Hraběnka pravila: „Klobouk i kytky jsou ovšem velmi krásné, Karolínka pracuje výtečně, avšak ctnostné chování mé přívětivé Karolínky, jakž já ji vždycky nazývám, zasluhuje větší pochvaly než krásné její dílo.“ Na to vypravovala hraběnka smutnou příhodu, kteráž [potkala dívku,

a kterak neunavnou pilností rodičům u výživě pomáhá.

Hrabě a švagr jeho plukovník Holm stáli několik kročejů od besídky. Plukovník, statný pán v krásném vojenském obleku s hvězdou na prsou, všimnul si té rozmluvy, vzal dýmku z úst, přistoupil blíže, podíval se na Karolínku a zvolal: „Pro Pána Boha, jak že? Vy jste dcera zpravcova z Révnice? Nu, hodně jste vyrostla, už bych vás byl nepoznal — a předce jsme staří známí.“

Dívka se ulekla, s podivením hleděla na neznámého pána a byla celá zardělá. Pán však ji vzal přívětivě za ruku, vedl ji k manželce své, jenž seděla vedle hraběnky a pravil: „Hleď, Amalie, tato panna to je, kteráž mi před desíti lety ještě jako dítě, život zachránila.“

„Jakž by to bylo možno?“ ptala se užaslá Karolína.

„Ovšemť je vám to nepochopitelné,“ pravil plukovník, „avšak se snad pamatujete na onoho důstojníka husarského, jenž přikvapil jednou před úřední dům v Révnici na zpoceném koni, a jehož jste tak přívětivě střešněmi uctila?“

„Ach Vy to račte být?“ zvolala Karolína a tvář její byla radostí jako proslavena. „O chvála Bohu, že jste ještě živ; že bych ale já byla k zachování vašeho živobytí něčím přispěla, o tom věru ničehož nevím.“

„Ovšemť o tom nemůžete vědět, jak veliké dobrodiní jste mi prokázala,“ pravil pán. „Man-

želka však a dcerušky mé, vědí o tom velmi dobře, psal jsem jim to hned. Je to zajisté nejznamenitější příběh života mého.“

„A pro mne je nejznamenitější v celé válce!“ řekla manželka plukovníkova, vstala a velmi vroucně obejmula Karolínu.

„O tom všem ale nevím ještě ani já nic, ani manžel můj,“ pravila hraběnka Bukovská. „Vypravujte pak nám ten příběh!“

„Je velmi krátký,“ pravil plukovník. „Hladový a žiznivý přikvapil jsem před dům, v němž přebývala Karolínka a rodiče její, a žebрал jsem takřka za chleb a za vodu. Všecko co měli, ač to v té všeobecné nouzi sami potřebovali, poskytnuli mi. Karolínka otrhala zajisté svou střešničku, aby mě občerstvila. Byly to překrásné střešně — a na mou věru snad jediné v celém okolí. Nepřítel mi nenechal času k jedení, musil jsem hned zas na koně. I přinutila mě Karolínka s nejlaskavější přívětivostí, abych ty střešně s sebou vzal. To však nebylo nic lehkého. Den před tím zastřelili pode mnou koně. V rychlosti vzal jsem z vaku na něm připnutého ty věci, které jsem nevyhnutelně potřeboval, nastrkal je do kapes a bojoval jsem zatím pěšky, až mi postoupil jeden husar svého koně. Všecko, co bylo mé, nesl jsem s sebou, jako onen mudrc. Abych ale pro střešně v kapse místo udělal, vyndal jsem tobolku a vstrčil ji za vestu. Hnedky jsme se opět setkali s nepřítelem, kterýž chtěl dále po-

kročiti. Já hnál s lidmi svými nepřátelské husary, až radost. V jednom houští byli však ukrytí myslivci a jeden střelil z nenadání po mně. Ten chlap si dobře na mě zamířil, trefil mě zrovna sem na prsa. Od tobolky však odrazila se kulka, jinak bych byl býval na skrz prostřelen.

„Teď ale rcete všickni,“ pokračoval u velkém pohnutí, „nepoužilo věčné řízení ručičky dítěte, aby mě od smrti zachránilo? Řekněte pravdu-li mám neb nemám, řku-li, že mi Karolínka ochotností svou život zachránila? Jí mám za to co děkovati, že není moje Amalie vdovou a dcery moje sirotkama, že stojím ještě zde, kouřím a raduji se z tvorů Božích!“

Všickni přisvědčili. Manželka plukovníkova tiskla ruku dívčinu, za kterouž ji ještě držela a pravila s uslzenýma očima: „Tak jest! Vy jste byla nám všem dobrým andělem a odvrátila jste velký zármutek od naší rodiny.“

I obě dcery plukovníkovy hleděly na Karolínku velmi přívětivě. „Kdykoli jsme střešně jedly,“ pravila mladší, „mluvily jsme o vás, aniž jsme vás znaly.“

„Těším se z toho velice,“ pravila starší, „že se konečně vyplnilo přání naše: seznati vás.“

Obě slečny přinutily Karolínu, aby si mezi ně sedla a nalily jí kávy do krásného majolíkového koflíku, jenž byl skvostně pozlacen.

Plukovník však zamyslíl se řka! „Tu vychvalujete vždycky činy moje, což ale pak je

člověk? Kdyby bylo talířku střešní nebylo, hněl bych byl jako poručík na hřbitově Révnickém a jiný byl by místo mne plukovníkem. Hvězda má, čest a jmění, přišly z hrsti střešní anebo spíše z ruky Boží, která skrz dítě hrdinu vysvobodila a vítězstvím ověncila“ a obrátiv se kvapně ku Karolínce, řekl: „Ještě spolu promluvíme, teď musím se švakrem, panem hrabětem tuto, něco malého vyjednat.“

Pánové odešli. Karolína zůstala ještě chvíli u paniček a slečen a poručila se pak. „Na shledanou,“ volala manželka plukovníkova a velmi milostivě ji propustila.

Plukovník však vedl švakra, hraběte Bukovského, na druhou stranu zahrady. Správce hraběcí byl už tři měsíce v hrobě a mnozí hlásili se o službu. Hrabě nevěděl, kterého si má zvoliti, a tohoto jitra mluvil o tom dlouho s plukovníkem. Služba ta měla být zadána ještě dnes, protože byly důležité úřední věci na práci.

„Teď si s tím už nepotřebuješ hlavu lámat,“ pravil plukovník, „Poctivu uděláš zprávcem. Bůh nám neposlal dceru toho hodného muže nadarmo právě dnešního jitra — a zajisté nebylo také to nadarmo, že jsem včera večer sem přijel, abych ji tu uviděl, zrovna ještě v čas, než byla služba zadána.“

„Pravda jest,“ přisvědčil hrabě, „lidé ti mají zásluhy o rodinu. Také prý je Poctiva opravdu poctivý muž. Já však jsem ho viděl sotva několikrát, a je to přec na pomyšlenou.“ —

„I což u všech všudy je tu ještě na pomyslení?“ zvolal plukovník s vojenskou prudkostí, „Hodnějšího člověka nenajdeš v celé zemi! Což jsem já na svých válečných taženích dvakrát v Révnici se nazastavil, abych to milé děvče, jenž mi život zachovalo, ještě jednou viděl a mu poděkoval? A nevyptal jsem se důkladně na všecko? Karolínu a rodiče její nenašel jsem ovšem a také jsem se nemohl dověditi, kam se odstěhovali, ale jiné věci zvěděl jsem o nich, že se až rozehrálo srdce moje. Celá dědina vychvalovala nejvřeleji šlechtného zprávce, výbornou jeho manželku a malou Karolínku. Staří, šediví lidé říkali mi se slzami v očích: „Výborný zprávce Poctiva byl příkladem spravedlnosti, přičinlivosti, pořádku a dobročinnosti. Do smrti nebudeme se moci jemu za to odsloužiti, co pro nás učinil. Nechť je kdekoli a ať se mu teď vede jakkoli — zajistě se bude mít ještě dobře. To si zasloužil na každém z nás víc než jedenkrát.“ Tak mluvili hodní vesničané. A protože díím já, dělej honem a dej napsati dekret, abych mu ho sám okamžitě donesti mohl.“

Tak se také stalo: dekret byl napsán a podepsán a plukovník neměl už dávno tak veselého jitra, ba sotva po vyhrané bitvě bývalo mu tak lehce a volně okolo srdce, jako tentokrát.

An se toto v hraběcím domě dalo, přišla Karolína plna velkého potěšení domů, netušíc ani dost málo, co obmýšlel plukovník. „Děvče, co je ti?“ ptal se otec, „oči se ti jiskří radostí.“

Karolína vypravovala, jak přispěly střešně k tomu, že byl zachován plukovník od smrti a rodiče velebili prozřetelnost Páně.

„Tot paprslek naděje,“ zvolala matka, „snad se dočkáme ještě lepších dnů.“

„Milá Karolínko,“ pravil otec, „tvoje laskavost a dobrota už od dětinství, mohla by snad ještě býti původem štěstí rodičů tvých.“

„Bylali jsem někdy dobrá,“ odvětila Karolínka pokorně, „tedy jsem to zdělila jen po drahých rodičích.“

Mluvili ještě o té události — an v tom zaslechli plukovníka, kterýž po schodech přicházel a palaš jeho břínčel. „Dobré jitro pane správce bukovský!“ volal hned na práhu.

„Jak že? co? bukovský?“ pravil překvapený Poctiva.

„Nejinak!“ odpověděl plukovník a vyndal tobolku. „Tuto tobolku nosím jenom na zvláštních, radostných dnech,“ pravil dále, „dnes tedy také, kdežto jsem Karolínku zas uviděl. Podívejte se,“ při tom okázal porušené místo na tobolce, „semhle uhočila kulka — snad vám to Karolínka už povídala.“

„Pro naší největší radost!“ odvětil Poctiva. Plukovník otevřel tobolku a vyňal z ní papír. „Přečtete si to,“ pravil Poctivovi, kterýž četl a žasnul. Byl to dekret na službu za správce v Bukovsku s tisícem zlatých výslužného a ještě jinými příjmy. Šlechetný ten muž, jenž byl posud mnoho zkusil a v obnošeném, ačkoli velmi čistém ka-

bátu zde stál, nevěřil skoro ani oku svému. „Čtětež pak nahlas,“ pobízel plukovník. „Manželka vaše a moje vysvoboditelka, útlá Karolínka rády by tuším věděly, co je na papíře.“ S měkkým hlasem četl Poctiva dekret a matka i dcera slzely a skoro nahlas vzdychaly.

„U husarů musí všecko rychle chodit,“ prohodil žertovně plukovník. „Před hodinou nemyslíl ani jediný člověk na celém světě na to, že budete správcem v Bukovsku. Jak se to ale začalo, tak se to musí skončiti. Protož pojďte hned se mnou, abych vás mohl přivesti švakrovi svému.“ Poctiva žádal za dovolení, aby se mohl převléci. „Čtvrt hodiny vám k tomu povolují,“ pravil plukovník, „za čtvrt hodiny vás čekám v pokoji svém v domě hraběcím. Vy však“ obrátil se ku Karolíně a matce, „připravujte se hned k stěhování. Máte zde tak těsnou světničku! jen jednou ve válce měl jsem tak špatný byt; v úředním domě bukovském bude se vám to však lépe líbit, budete tam mít velmi přívětivý příbytek, také patří k němu krásná zahrada, v které stojí mnoho výborných střešní.“

„Budoucí pondělí musíte tam už být, toho dne pojedeme tam také my a upravíme pak pěknou slavnost. Bude tam veselejší pojedení, než bylo tenkrát ono husarské v Révnici při hřmění děl mezi hořícími staveními. Nezapomeňte jen milá Karolínko na konci hodů také střešně přinesti! Tuším že budou do té doby už zralé.“

„Aby ušetřil šťastné rodině děkování a aby ukryl slzu v oku, vyšel po těch slovech tak rychle ze dveří a spěchal po schodech, že si Poctiva ani dost pospíšit nemohl, aby ho vyprovodil.

„O Karolínko,“ zvolal otec, do jízdby, opět vstoupna, kdož by si to byl pomyslíl, že nám takové ovoce přinese onen stromeček, jejž jsem vsadil na den tvého narození.“

„To Bůh tak učinil,“ pravila matka s sepjatýma rukama. „Pamatuji se na to dobře, když stromeček ponejprv květl, jak jsme se oba na něj dívali, a Karolínka toho času ještě dítě, které jsem na ruce držela, tak velice se z toho radovala. My rodičové slíbili jsme tenkrát Bohu, že dobře vychováme dcerušku, květoucí jako stromeček plnu dobré naděje, a prosili jsme Otce nebeského, aby nám dal k tomu milost svou. Modlitba ta přinesla teď utěšené ovoce nade všecko naše očekávání. Budiž Bohu za to čest a chvála!“

„Pravda to zajisté,“ pravil otec, „že není žádná důvěrná modlitba milujících rodičů nadarmo! Jakož Bůh tenkrát už volání naše vyslyšel, když jsme stáli u střešníčky, tak přijmiž i teď milostivě děkování naše.“

A Karolínka souhlasila s díkuvzdáváním rodičů, zvolajíc v nejvroucnějším pohnutí: „Budiž Tobě věčná čest a sláva Otce nebeský, kterýž se o nás lidi laskavěji a pečlivěji staráš, než nej-laskavější a nejpečlivější rodičové o dítky své!“ —

„Aby ušetřil šťastné rodině děkování a aby ukryl slzu v oku, vyšel po těch slovech tak rychle ze dveří a spěchal po schodech, že si Poctiva ani dost pospíšit nemohl, aby ho vyprovodil.

„O Karolínko,“ zvolal otec, do jízdby, opět vstoupna, kdož by si to byl pomyslíl, že nám takové ovoce přinese onen stromeček, jejž jsem vsadil na den tvého narození.“

„To Bůh tak učinil,“ pravila matka s sepjatýma rukama. „Pamatuji se na to dobře, když stromeček ponejprv květl, jak jsme se oba na něj dívali, a Karolínka toho času ještě dítě, které jsem na ruce držela, tak velice se z toho radovala. My rodičové slíbili jsme tenkrát Bohu, že dobře vychováme dcerušku, květoucí jako stromeček plnu dobré naděje, a prosili jsme Otce nebeského, aby nám dal k tomu milost svou. Modlitba ta přinesla teď utěšené ovoce nade všecko naše očekávání. Budiž Bohu za to čest a chvála!“

„Pravda to zajisté,“ pravil otec, „že není žádná důvěrná modlitba milujících rodičů nadarmo! Jakož Bůh tenkrát už volání naše vyslyšel, když jsme stáli u střešničky, tak přijmiž i teď milostivě děkování naše.“

A Karolínka souhlasila s díkuvzdáváním rodičů, zvolajíc v nejvroucnějším pohnutí: „Budiž Tobě věčná čest a sláva Otce nebeský, kterýž se o nás lidi laskavěji a pečlivěji staráš, než nej-laskavější a nejpečlivější rodičové o dítky své!“ —

Schmid, Christoph <<von>>,

Veskery spisy (Sammtl. Schriften, Nach der letzten Original-Ausgabe ü
bersetzt von Jos. Pecírka)

Bd.: XIII

Prag 1860

Paed.pr. 3085-13

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10761045-5